

Stawfordska Sällskapet

Historikergrupp för Höganäs AB

www.stawford.se

Rapport nr 29

2024

SVERIGES ÄLDSTA MUSIKKÅR
HÖGANÄS MUSIKKÅR GRUNDAD ÅR 1853

Henry Svensson

Lars Dahlbom

Varför en artikel om Höganäs Musikkår på Stawfordska Sällskapets hemsida?

Det är väl inte närmast den musikaliska beskrivningen av musikkåren, även om den är intressant, utan redovisningen av Höganäsbolagets sociala ambitioner och hur man reagerade i krissituationer som strejk och andra orostider som är det essentiella i artikeln och det var just det som var författarens syfte med uppsatsen.

Artikeln skrevs 1975 av Greger Andersson (1952–2012) som en seminarieuppsats för 41–80 poäng. Greger Andersson utnämndes 1996 till professor i musikvetenskap knuten till Lunds universitet och var ledamot i Kungliga Musikaliska Akademien och i Kungliga Vitterhetsakademien. Han var på plats då Höganäs Musikkår firade sitt 150-årsjubileum 2003 och höll därvid ett föredrag om de civila musikkårernas historia.

Uppsatsen finns som original hos Musik- och Teaterbiblioteket i Stockholm och den här renskrivningen följer strikt originalet med några mindre justeringar av uppenbara skrivfel. Fotnoterna har också ordnats konsekutivt för att ge en bättre överblick.

Några kommentarer:

Sidan 5. Att greve Eric Ruuth anlade Höganäs Stenkolsbolag var väl en sanning då uppsatsen skrevs. I dag vet vi att det var göteborgare, med industrimannen Carl Bagge i spetsen, som gjorde detta, säkert med stort stöd av Eric Ruuth med sitt kontaktnät och sin industriella erfarenhet.

Sidan 5. En viss sammanblandning av de franska medaljerna och därtill hörande penningssumma har rättats till.

Under de sista åren på 1800-talet hade en krona ett värde av ca 75 kronor i dagens penningvärde baserad på konsumentprisindex (2024). För samma arbetstid som 1890 gav en förtjänst av 1 krona skulle en industriarbetare i dag fått ut en lön av ca 1250 kronor.

(Edvinsson, Rodney, och Söderberg, Johan, 2011, A Consumer Price Index for Sweden 1290-2008, Review of Income and Wealth, vol. 57 (2), sid. 270–292)

S V E R I G E S   Ä L D S T A   M U S I K K Å R
HÖGANÄS MUSIKKÅR GRUNDAD ÅR 1853

**Uppsats för 41–80 poäng vid institutionen
för musikvetenskap, Lunds universitet**

Höstterminen 1975

Greger Andersson

INNEHÅLL

INLEDNING

1. Höganäs kring mitten av 1800-talet
2. Musikkårens första kvartssekel, 1853–1878
(dirigenter: N. Tyboni, G. Hoffman, N. Ström)
- 2.1. Musikkårens tillkomst
- 2.2. Instrumentinköp
- 2.3. De första medlemmarna
- 2.4. Framträdanden
3. En glansfull tid, 1878–1925
(Dirigent: Nils Persson)
- I. 1878–1900
- 3.1. Kungakonsserterna
- 3.2. Gruvtorgskonsserterna
- 3.3. Framträdanden vid storhelger
- 3.4. Musik vid utfärder
- 3.5. Övriga framträdanden i Höganäs
- 3.6. Framträdanden utanför Höganäs
- 3.7. Ekonomi
- II. 1900–1925
- 3.8. ”Stråkorkestern”
- 3.9. Framträdanden
- 3.10. Ekonomi
- 3.11. Höganäs musikkår och arbetarrörelsen

- 4 Goda och svåra år
(Dirigent: Tage Örth)
  - 4.1. Framträdanden
  - 4.2. Musikkårens 75-årsjubileum
  - 4.3. ”Holmarna” lämnar musikkåren
  - 4.4. Ekonomi
5. En mellanperiod, 1934–1939
  - 5.1. Framträdanden
  - 5.2. Ekonomi
6. Från bleck- till Harmonimusikkår, 1939–1948
(Dirigent: Gösta Nordgren)
  - 6.1. Framträdanden
  - 6.2. Gossorkestern
  - 6.3. Ekonomi
7. En ny glanstid
(Dirigent: Herman Lindelöf)
  - 7.1. Framträdanden och musikkårens 100-årsjubileum
  - 7.2. Ekonomi
8. Höganäs musikkår under de senaste åren
(Dirigent: Curt Jonasson)
  - 8.1. Framträdanden
  - 8.2. Musikkårens 120-årsjubileum
  - 8.3. Ekonomi
9. Avslutning
10. Bilagor
11. Litteratur och källförteckning

Inledning

De civila musikkåren i Sverige är ett i det närmaste outforskat område, där inget större vetenskapligt arbete framlagts utan endast kortare historiker över vissa musikkårer, till exempel i samband med jubiléer. För att inleda en forskning på detta område kan det vara lämpligt att välja den musikkår som uppges vara den äldsta i landet, den år 1853 grundade Höganäs musikkår. Syftet med arbetet har varit att skildra musikkårens historia framför allt ur ett sociologiskt perspektiv, det vill säga att kartlägga dess växlande organisation och funktion i samhället. Höganäs, som från omkring 1800 är ett brukssamhälle uppbyggt kring Höganäsbolaget, är en liten ort som genomgått stora förändringar, som också fört med sig ändrade betingelser för musikkåren, och där musikutbudet förutom musikkårens eget varit mycket litet. Uppgifter att klarlägga musikkårens historiska förlopp har inneburet många svårigheter, eftersom det för vissa perioder endast finns mycket magert källmaterial, ofta endast svårbestyrkta muntliga uppgifter.

Som förebild för Höganäs musikkår stod Skånska husarregementets musikkår i Helsingborg, därom vittnar bland annat den instrumentuppsättning bolaget lät inköpa. Även med militärmusikens organisation fanns det vissa likheter. Fram till den nya härordningen 1901 var militärmusikern halvprofessionell därför att militärmusikkåren var verksam endast under sommarmånaderna då regementsövningarna ägde rum. Under övriga delen av året fick militärmusikern söka sin utkomst genom annan verksamhet. Höganäs musikkår har troligtvis redan från början varit avsedd att fungera på ett liknande sätt. Musikerna skulle tjäna sitt uppehälle som arbetare vid Höganäsbolaget och samtidigt kunna utgöra en musikkår som stod till bolagets förfogande. Under 1800-talets senare del blev kåren i ännu högre grad ett slags halvprofessionell musikkår. Den åtog sig allt fler engagemang utanför bolagets regi, inte minst därför att det var ekonomiskt sett mycket lönande. Först en bit in i 1900-talet övergick kåren gradvis till en ren amatörmusikkår.

Arbetets centrala frågeställning är dels hur Höganäs musikkår varit organiserad och i vilken utsträckning ekonomiska faktorer spelat in för dess utveckling, dels i vilka sammanhang kåren framträtt och hur samhällets förändringar inverkat på dess funktion, Någon fullständig förteckning över musikkårens medlemmar har jag inte upprättat. En systematisk genomgång av musikkårens repertoar ligger heller inte inom ramen för mitt arbete, men vissa notiser förekommer.

1. HÖGANÄS KRING MITTEN AV 1800-TALET

Höganäs var enbart ett fiskeläge fram till 1797, då greve Eric Ruuth anlade Höganäs Stenkolsverk.¹ Samhället kom därefter snabbt ändra sig och bli ett brukssamhälle helt uppbyggd kring Höganäs Stenkolsverk. Det var dock ingen ur fiskarbefolkningen som tog anställning vid gruvan, utan den tog sitt folk från Göteborg, ryska krigsfångar och framför allt folk från skogsbygderna norrut, Småland, Halland och Skåne.² Denna plötsliga sammandragning från olika håll skapade, tillsammans med hårda arbetsförhållanden och andra omständigheter, en mängd problem. Ett samtida vittne berättat om förhållandena i gruvan omkring 1850 att Stenkolsverkets arbetare ödelade alla sina förtjänade pengar på spriten. Arbetarna var ”läsida och svarta som tatträ” (trasiga och svarta som tattare). Varje måndag var det tio eller tolv som ”fengo apryl” (fick stryk) för fylleri eller slagsmål. Dessa oroliga arbetare hade sitt ungarshotell i tullkammaren. Stenkolsverkets ordningsman var en tysk som hette Bessel. Han piskade dem ”så det pef i tollarna” (så det pep i lederna).³

Överhovjägmästaren Jan Sjöcrona, som var bolagets styresman vid den här tiden, beskriver förhållandena på följande sätt: ”Bland det uppväxande släktet rådde okunnighet och råhet, barnen kunde med möda läsa rent och av det kvinnliga släktet kände ingen bruket av strumpsticka och synål. Skolan var inrymd i en liten skolsal där en gammal soldat var anställd för att inpräglä, för att ej säga inpyrgla, de första elementen vilket skedde på soldatmanér.”⁴

På Sjöcronas initiativ igångsatte bolaget en reformverksamhet för att avhjälpa missförhållandena. Anledningen till att Sjöcrona tog initiativet till att skapa bättre förhållanden var enligt Nils Svensson ett varmt intresse för arbetarnas bästa. Han insåg till fullo vilken betydelse det har för en industris utveckling och framgång, att dess arbetare och befolkning lever under drägliga förhållanden.⁵ Denna omtanke om befolkningen renderade Stenkolsverket en medalj och 10 000 franc (= ca 400 000 kr. i 2015 års värde) i samband med Parisutställningen 1867, efter det att Sjöcrona sände en skrivelse och redogjort för reformerna.⁶ Dessa innebar bland annat att Stenkolsverket år 1852 fick tillstånd att bilda en egen församling, vilket betydde att man fick hålla kyrka och avlöna präst, svara för fattigvården samt ombesörja folkundervisningen.⁷ Det sistnämnda intresserade Sjöcrona mycket, vilket gjorde att han kraftigt lät utbygga skolväsendet.⁸ År 1864 lät Sjöcrona anlägga en park och i denna uppföra en byggnad, Tivolihuset, som ställdes till arbetarnas disposition. Där hölls fosterländska fester, välgörenhetsfester, slöjdställningar, föredrag, teaterföreställningar, gymnastikövningar och framför

---

¹ Minnesblad till Höganäs Stenkolsverks 100-årsjubileum 1897. Samlade av H. A. Meuller. Företaget bytte namn 1904 till Höganäs-Billesholms AB, 1966 till Höganäs AB.

² Eriksson, O. S. Staden Höganäs, Höganäs 1936, sid. 100

³ Nyman, Nils. Samlade skrifter, Höganäs 1882. Avskrift i Höganäs stadsbibliotek sid 19.

⁴ Citat efter Pettersson, S., Höganäs Folkskola, 1925, sid. 24.

⁵ Svensson, N., Höganäs genom tiderna, 1934, sid. 21.

⁶ Den svenska versionen av skrivelsen finns i Höganäsbolagets arkiv. Uppgiften om medaljen har lämnats av Höganäsbolagets arkivarie, Tyra Lindberg, vilken jag är skyldig ett stort tack för erhållna uppgifter och kopior av en del material.

Även vid Parisutställningen 1878 erhöll man en guldmedalj för sina åtgärder i socialt hänseende till arbetarnas förmån. (Nordisk familjebok, Sthlm. 1910, art. Höganäs-Billesholms AB.)

⁷ Thulin. Samling av patronatsurkunder, avd. II, sid. 113. Stockholm 1901.

⁸ Pettersson, S. a.a. sid. 25.

allt danstillställningar.⁹ I den svenska versionen av den tidigare nämnda skrivelsen som sändes till Paris omtala Sjöcrona att det i byggnadens nedre våning fanns en servering där man kunde erhålla olika drycker (dock ej spritdrycker) och cigarrer. I skrivelsen heter det vidare: ”Tolf unga arbetare, för hvilka Musik Lärare hålles, utgöra en Musik Corps med blåkinstrumenter, hvilka bolaget består dem. Denna Musik Corps jämte en förening av 70 Sångare och Sångerskor göra inom denna Coloni ett förädlande nöje bland unga och gamla och har erfarenheten redan visat den stora fördelen deraf”.

Tillkomsten av Höganäs musikkår får alltså ses i ljuset av dessa sociala reformer. Kåren som från början var avsedd att ge främst musikerna själva en god fritidssysselsättning, kom snart att ge hela befolkningen en angenämare fritid.

2. MUSIKKÅRENS FÖRSTA KVARTSSEKEL, 1853–78

(Dirigenter: N. Tyboni, G. Hoffman, N. Ström)

2.1. Musikkårens tillkomst

Det äldsta kända dokumentariska belägget rörande Höganäs musikkår påträffades i 1854 års revisionsberättelse, där man kunde läsa bland annat följande: ”Likasom föregående årets Herrar Revisorer anse vi oss äfven böra fästa Bolagets uppmärksamhet på den hedrande omtanke nuvarande Styrelsen haft på ungdomens sysselsättande, äfven under fritimmarna, på ett lika angenämt som muntrande sätt, genom bildandet så väl af en sångskola, som af en för blåsinstrument inrättad musikalisk läroanstalt, dit ungdomen efter slutat arbete kan samlas och hafva både en angenäm och bildande sysselsättning, genom hvilken mången frestelse till lättja och förderfliga tidsfördrif kunna undvikas”.¹⁰

I revisionsberättelsen från föregående år (gällande år 1852) omnämnes enbart sångskolan. Blåsmusikskolan synes alltså ha bildats år 1853.

Ur denna framväxte snabbt en musikkår. Redan 1854 skaffade musikkåren en bankbok, utställd på Höganäs Musik-Corps i Höganäs Stenkolsverksbank.¹¹ Att revisorerna kallade inrättningen för en läroanstalt och inte för en musikkår beror troligtvis på att de elever som antogs var helt oskolade musiker; dock har syftet redan från början varit att bilda en musikkår. Då bolaget beslutat att igångsätta en blåsmusikskola utsågs först en ledare. Som dess förste lärare anställdes Nils Tyboni, musiker vid Skånska husarregementet i Helsingborg.¹² Bolaget valde en militärmusiker som ledare därför att han behärskade blåsinstrument och hade erfarenhet av blåsmusikkårer. Skånska husarregementet låg närmast till och dess musikkår kom att utgöra

⁹ Odaterad tidningsnotis i Äldre klippsamlingen, del I, sid. 186. Höganäs stadsbibliotek.

¹⁰ Revisionsberättelsen ingår i 1854 års bolagsstämmoprotokoll. Enligt uppgift av Höganäsbolagets arkivarie saknas styrelseprotokollen från 1846–55. Samma är fallet med dagböckerna.

¹¹ Bankboken i musikkårens ägo.

¹² En serie fotografiporträtt av musikkårens ledare, med dirigentperioden angiven, finns i musikkårens nuvarande övningslokal.

Tybonis militära grad har uppgivits vara sergeant i vissa tidningsartiklar, i andra att han var musikdirektör. Bland annat HT och HD 28/4 respektive 27/4 1928.

modellen för Höganäs musikkår, vilket framgår av den uppsättningen instrument som bolaget lät inköpa.

2.2. Instrumentköp

Höganäsbolaget bekostade instrumenten vilket Sjöcrona omtalade i den tidigare citerade Pariskrivelsen. Bolaget lär ha inköpt tolv instrument från Danmark.¹³ Vid kavalleriregementena vid den här tiden hade man en stämbesättning innehållande omkring tolv instrument / stämmor /.¹⁴

Det finns äldre musikalier i Höganäs musikkårs notbibliotek som är arrangerade för tolv instrument: 2 kornetter i Ess, 1 kornett i B, 2 trumpeter i B, 2 althorn och 3 basar. Det är troligtvis en sådan uppsättning instrument som bolaget lät inköpa.

Man inköpte alltså enbart bleckblåsinstrument, inga träblåsinstrument. Kavalleriets musikkårer hade nämligen inga träblåsinstrument i stämbesättningen, vilket däremot infanteriets musikkårer hade. Om regementet i Helsingborg hade varit ett infanteriregemente, hade det troligtvis kommit att ingå träblåsinstrument i Höganäs musikkår.¹⁵

De av bolaget inköpta instrument lär ha varit med i dansk - preussiska kriget 1848, vilket bland annat skulle ha satt sina spår i bastuban, genom att den fått ett kulhål i klockstycket.¹⁶ Ett instrument som möjligen kan vara identiskt med denna bastuba finns i Höganäs museum. I muséets katalog benämnes instrumentet tenorhorn och är daterat till 1858. Det är inlämnat av Höganäs musikkår genom Otto Persson.¹⁷

Orsaken till att det daterats till 1858 är inte känd. På tenorhornets klockstycke finns ett märke som kan vara efter en gevärskula.

Eventuellt är detta tenorhorn det instrument som figurerade i pressen i samband med 75-årsjubileet under benämningen bastuba.

2.3. De första medlemmarna

Då man utsett ledare och inköpt instrument utsågs musikerna till kåren. Musikkåren har troligtvis inte fungerat som en amatörmusikkår i våra dagars mening, utan musikerna ålades skyldighet att ställa upp i musikkåren då bolaget krävde det. Betalningen utgjordes av gratis utbildning, fria instrument och noter och möjligheten att tjäna reda pengar genom att framträda på sin fritid utanför bolaget regi. Vissa likheter finns med militärmusikorganisationen på 1800-talet. Militärmusikkåren sammankallades endast några veckor på sommaren då regementsövningarna ägde rum. Resten av året fick musikerna söka sin utkomst inom andra

---

¹³ HT 28/4 1928

¹⁴ Det fanns dock ingen föreskriven stämbesättning för kårerna vid den här tiden. En liknande stämbesättning (12 instrument) fanns bland annat vid Smålands husarer under senare hälften av 1800-talet. (Strand, S. Militärmusikern i svenskt musikkliv, Stockholm 1974)

¹⁵ Höganäs musikkår var en bleckmusikkår fram till 1930-talet då man införde träblåsinstrument efter det att så hade skett vid Skånska husarregementet.

¹⁶ Höganäs Tidning 28/4 1928. Artikel i samband med musikkårens 75-årsjubileum.

¹⁷ Troligtvis på 1940–1950-talet.

områden.¹⁸ Höganäs musikkår har troligtvis redan från början varit avsedd att fungera på ett liknande sätt. Musikerna skulle tjäna sitt uppehälle som arbetare vid Höganäsbolaget och då bolaget krävde det kunna framträda som musikkår.

Vilka som var de första medlemmarna har inte kunnat fastställas. I en tidningsartikel från den 27/4 1928¹⁹ finns en uppräkningslista av de första medlemmarna. En av dessa fanns då ännu i livet, den 84-åriga Magnus Jönsson. Möjligen kan han ha uppgett eller verifierat uppgifterna. Medlemmarna skulle ha varit följande:²⁰

Anders Mattsson (f. 1828)
Magnus Ahlström (f. 1835)
Håkan Månsson (f. 1837)
Bengt Engström (f. 1838)
Gustav Ahlström (f. 1840)
Johannes Engström (f. 1840)

Magnus Jönsson (f. 1844)
Daniel Emberg (f. 1844)
Anders Engström (f. 1844)
Johannes Bogren (födelseår okänt)
C. Lundblad (födelseår okänt)
Magnus Olsson (födelseår okänt)

Det var alltså en samling mycket unga musiker, vilket stämmer överens med revisorernas uppgift att det var en läroanstalt för ungdom.

Höganäs musikkår, som enligt revisorerna från början var avsedd att ge musikerna själva en fritidssysselsättning, kom snart att spela en vida större roll, nämligen att tillgodose hela Höganäsbefolkningen med underhållning och förströelse.

Den vid den här tiden allt snabbare växande arbetarklassen hade, om den var bosatt i städerna och i synnerhet i garnisonsstäderna, vissa möjligheter att få lyssna till musik. Samma möjlighet erbjöds inte arbetarna vid industrier utanför städerna. Kanske är detta en av anledningarna till att de flesta av våra äldsta musikkårer finns i bruksbygderna.²¹

2.4. Framträdanden

Tyboni ledde musikkåren fram till 1867, då han efterträddes av G Hoffman, som ledde kåren fram till 1876 då N. Ström övertog ledarskapet. De båda sistnämnda var också musiker vid Skånska husarregementet.²²

---

¹⁸ Se Hallberg, Aug. E., En backstupojkes memoarer (Ulricehamn 1964)

¹⁹ Klippet i musikkårens ägo. Troligtvis Höganäs Dagblad.

²⁰ Födelseåren supplerade med hjälp av födelse- och dopböcker, Väsby församling. 1809–1837, C3, 1838–54, C5, Landsarkivet i Lund.

²¹ Enligt uppgift från Riksförbundet Sveriges Amatörorkestrar (RSAO) är följande musikkårer de äldsta i landet:

Höganäs musikkår 1853

Gustavsbergs blåsorkester 1865

Finspångs Blåsorkester 1860

Kosta musikkår 1873

Eskilstuna skyttemusikkår 1861

Fagersta stadsmusikkår 1874

Jonsereds musikkår 1860-talet

Huruvida Höganäs musikkår utgjort modell för senare bildade bruksmusikkårer är inte känt.

²² I Höganäs Dagblad 27/4 1928 och Höganäs Tidning 28/4 1928 uppges att Hoffman var musiksergeant och Ström var musikfanjunkare.

Det material som finns tillgängligt för att bilda sig en uppfattning om musikkårens verksamhet under den här perioden är i huvudsak uppteckningsmaterial och notiser och artiklar i dagstidningar.

Musikkårens protokolls- och kassaböcker finns inte bevarade. I bruksarkivet finns inget som kan ge upplysningar om denna period.²³ Den tidigare omnämnda bankboken kan emellertid till en del ge belägg för att kåren varit verksam. Bankboken gäller från mars 1854 till februari 1872.

Under sommarhalvåret 1854 gjorde man två insättningar per månad; sammanlagt 42 kronor. Nästkommande år insatte man också pengar ett par gånger i månaden under sommarhalvåret. I augusti uttogs 67 kronor, behållningen var 29 kronor. År 1856 satte man in endast 3,46 kronor (5 januari) och man tog ut 32 kronor (19 januari). Därefter gjordes ingen insättning. Den inestående summan, 1,44 kronor, växte med 5% om året fram till 1872, då bankboken upphör att gälla.

De med jämna mellanrum gjorda insättningarna tyder på att musikkåren framträtt regelbundet under sommarhalvåret. Genomsnittsumman som insattes på banken var 4,60 kronor. (13,16 – 0,32). Eftersom skillnaden mellan största och minsta summan är så stor, är det möjligt att man bland publiken har samlat in gaget till musikkåren, till exempel vid någon danstillställning eller konsert. Det är dock inte givet att hela gaget har blivit insatt på banken. Anledningen till att musikkåren skaffade en bankbok kan möjligen ha varit att man ville få sina intjänade pengar utdelade en gång per år. Man har dock inte gjort några uttag år 1854, kanske för att få en grund att bygga sin ekonomi på. Då kåren inte kan ha varit belastad med några utgifter som var nödvändiga för dess existens, har troligen de pengar som togs ut från banken 1855–1856 utdelats till musikerna. Dock har musikerna kanske blivit missnöjda med att få sitt gage utdelat endast en gång per år; man har i stället velat få sina pengar efter varje framträdande. Det kan förklara varför bankboken inte blivit använd efter 1857.

Till de framträdandena som ”ingick i tjänsten”, det vill säga när bolaget anlidade musikkåren, hörde troligtvis bland annat att ge konserter och att delta i de olika tillställningar som bolaget anordnade för sina anställda, i syfte att ge befolkningen en mer meningsfull fritid, vilket var en av avsikterna med det sociala reformprogrammet. Vid dessa framträdande utgick ingen betalning.

Ett av musikkårens första framträdande ägde rum i samband med invigningen av bruksförsamlingens kyrka och kyrkogård. I en tidningsartikel i Helsingborgsposten 20/5 1854 omtalas att invigningen ägde rum den 7 maj. Vid invigningen av kyrkogården, då samtidigt en begravning ägde rum, sjöngs psalm 472 (Kom o Jesu huru länge)²⁴ ackompanjerad ”af hornmusik, utförd av den på stället nyligen bildade musikcorpsen”. Längre fram i artikeln redogörs något för bolagets sociala reformer, bland annat omnämnes musikkåren som ”bildats utaf yngre grufwearetare, för hvilken grufwan bekostar särskild musicklärare, instrumenter o.s.v.”

Musikkåren har troligtvis inte deltagit vid ceremonin inne i kyrkan. Ett blad angående invigningen av bruksförsamlingens kyrka finns i Folklivsarkivet i Lund.²⁵ I detta behandlas enbart

---

²³ Uppgift av Höganäsbolagets arkivarie. (nov. 1973)

²⁴ I 1819 års psalmbok: psalm 472, i 1937 års psalmbok: psalm 556.

²⁵ Bladets titel: ”Några ord angående invigningen av Höganäs bruksförsamlings kyrka den 7 maj 1854 av Otto Löf.” L.U.F M8955. Inlämnat av Ivan Erlandsson, avskrift.

ceremonin i kyrkan, en sångsolist omnämnes men ingenting om Höganäs musikkår. Musikkåren har alltså troligtvis bara deltagit vid invigningen av kyrkogården, en ceremoni som ägde rum utomhus.

Ett annat av musikkårens kända framträdanden under den här perioden ägde rum i samband med invigningen av Erik Ruuthsstatyn år 1861.

I en tidningsartikel från 1907 återgives händelserna på följande sätt:²⁶ Efter verkets arbetare och skolbarn ”uppmarscherade vår musikkår, bildad av unga, intelligenta arbetare, tagande plats framför talarstolen, som rests framför bysten. Därefter kommo Landshövdingen och övriga aristokratin. Då alla samlats spelade musikkåren ’Vår Gud är oss en väldig borg’”.

Om detta var den enda psalm man spelade framgår inte av artikeln. Troligtvis har man också spelat någon marsch till och från statyn. Ett fotografi som dokument över händelsen finns bland annat i musikkårens ägo. Med på fotot finns förutom Sjöcrona och övrig aristokrati även musikkåren. I en tidningsartikel från 1924, författad av Karl Brodin, konstateras dock att fotot måste ha tagits någon dag efter invigningen eftersom flaggdekorationer kring statyn och girlander på närliggande byggnader ej finns med på bilden.²⁷ I Brodins artikel finns också en uppräkningslista av musikerna som medverkade och deras födelseår:

Bengt Engström (1838)	Anders Engström (1844)
Axel Bengtsson (1844)	Magnus Ahlström (1835)
Jöns Petter Blom (1845)	Johannes Bogren (1838?)
Olof Moberg (1847)	Lars Petter Svensson (1837)
Nils Ahlström (1845)	Petter Bengtsson (1820)
M. Svensson (1840)	

Antalet musiker uppgick till elva och av dem var det endast fyra som varit med sedan kårens bildande.²⁸ Eftersom de senare tillkomna musikerna är födda kring samma år som musikkårens första medlemmar, kan man utesluta att den stora medlemsförändringen skulle ha berott på att kåren drivits som ungdomsmusikkår. Troligtvis har genomströmningen varit stor under musikkårens första år, då man upptäckt att någon inte passat eller förlorat intresset. Eftersom gruvarbetet var mycket riskfyllt kan olyckor och sjukdomar ha tvingat en del musiker att sluta. Tandlossning på grund av vitaminbrist kan ha varit orsak till att någon fick sluta. Man kan nämligen inte spela ett bleckblåsinstrument om man inte åtminstone har framtänderna i behåll.

---

²⁶ Höganäs Tidning 4/3 1907, sign. O.A.E.

²⁷ Äldre klippsamling del III sid. 280, Höganäs stadsbibliotek

²⁸ I en uppteckning av Ernst Holm (1870–1946) anges också medlemmarna vid detta tillfälle. De två uppräkningslistorna är helt överensstämmande, även i den ordning medlemmarna anges. Holm har därför troligtvis tagit sin uppgift från Brodins artikel eftersom uppteckningen är gjord omkring 1943 (Lunds universitets Folklivsarkiv L.U.F., M 9023, uppteckningen inlämnad år 1943.) Ernst Holm var medlem i Höganäs musikkår mellan 1882 och 1945.

3. En glansfull tid

(dirigent: Nils Persson, 1878–1925)

I. 1878–1900

Nils Perssons dirigentperiod indelas här i två avdelningar med gräns vid år 1900, eftersom musikkåren då bildade en ”stråkorkester”, vilket medförde en rad förändringar i Höganäs musikkårs verksamhet. Källorna till den första avdelningen är i huvudsak uppteckningsmaterial, pressuppgifter och intervjuer. Uppteckningarna ger sällan besked om när en viss tradition har börjat eller slutat. Därför är det möjligt att traditioner som inplacerats i detta kapitel också har levt under tidigare eller senare perioder. Då detta förhållande med säkerhet har kunnat fastställas är det angivet. Från år 1891 är musikkårens kassaböcker bevarade, vilka ger en uppfattning om musikkårens verksamhet.²⁹

Musikfanjunkare Nils Persson (1847–1939) anställdes som ledare för Höganäs musikkår år 1878. Han var musiker vid Skånska husarregementet, där han 1874 blev stabstrumpetare. 1894 utnämndes han till fanjunkare för att strax efter sekelskiftet lämna sin tjänst.³⁰ Han fortsatte dock att leda Höganäs musikkår till 1925, då han vid 78 års ålder drog sig tillbaka.

Då Nils Persson övertog ledarskapet bestod musikkåren av elva musiker,³¹ alltså samma antal som vid statyinvigningen 1861. Höganäsbolaget lär ju ha inköpt tolv instrument och Sjöcrona uppgav i sin Parisskrivelse 1867 att musikkåren bestod av tolv musikanter. Kanske är det bara en tillfällighet att musikkåren 1878 bestod av elva musiker eller möjligen kan ett instrument ha gått sönder. Musikkåren växte emellertid snart och på 1890-talet innehöll den ett tjugotal medlemmar.

3.1. Kungakonserterna

Då Oscar II i början av 1800-talet besökte Höganäs fick han tillfälle till att lyssna på Höganäs musikkår. Konungen lät uttrycka sin uppskattning genom att överlämna en penningssumma på 200 kronor. Den mottogs av disponent Julius Forsell. Dessa pengar skall emellertid ha fallit i glömska ända fram till 1888 då en ny disponent tillträdde.³² Pengarna tillföll då musikkåren att komma att utgöra en grundplåt till en pensionskassa, vilken kommer att behandlas längre fram i detta kapitel.

Oscar II lär också varje sommar ha inbjudit musikkåren att komma till hans nyuppförda sommarresidens Sofiero och ge en konsert.³³ Några källor som direkt styrker detta är inte kända. I samband med fanjunkare Perssons avgång 1925 uppges en dagstidning: ”Vid de musikaliska uppvaktningar på Sofiero var alltid fanjunkare Persson med, då konungen alltid tryckte hans

---

²⁹ Kassabok I, jan. 1891 – mars 1908, kassabok II, jan. 1908–

³⁰ Nekrolog över Nils Persson troligtvis Helsingborgs Dagblad omkring 25/3 1939. Klippet i musikkårens ägo.

³¹ Skånska Socialdemokraten, 20/12 1907.

³² Höganäs Dagblad 27/4 1928. Tidpunkten uppges vara 1882. I en notis om pensionskassan i Höganäs Tidning 29/1 1901 uppges 1880 till tidpunkten för penninggåvans överlämnande.

³³ Uppgift av kårmedlemmarna Thure Holm (f. 1898) och Gunnar Holm (f. 1904), augusti 1974.

hand”.³⁴ Thure och Gunnar Holm, vilkas minnen sträcker sig tillbaka till 1905–1910, uppger att de ”gamla gubbarna” varit på Sofiero och spelat, men att de själva inte varit där.³⁵ Sofierokonserterna har alltså troligtvis ägt rum från 1880-talet fram till de första åren på 1900-talet.

Det hände inte så sällan att konungen besökte godsens runt om i bygden, till exempel Krapperup och Vrams Gunnarstorp. Man ställde då till fest, varvid Höganäs musikkår brukade anlitas för musikunderhållning och dansmusik.³⁶ I samband med invigningen av hamnen i Höganäs fick konungen, som förrättade invigningen, åter tillfälle att åhöra musikkåren.³⁷ Efter invigningen for konungen till Krapperup för att på kvällen återvända till sin lustjakt ”Drott” i hamnen. Om denna händelse berättas följande anekdot: ”Gruvbolagets musikkår, 12 man, hade hållit sig, i förväntan på Kungens ankomst, inne i krogstugan. Nu kan man tänka sig att de fingo brådt, de skulle ju bära sina instrument, notböcker och notställ med sig och ställa upp sig på hamnkajen, bredvid ”Drott”. Utrusande med sådan fart att de trängde varandra i dörren, och flera stycken ramlade pladask ned för de tre trappstegen och ut på trottoaren och släppte notböckerna när de lågo och skulle kravla sig upp och springande skynda sig ner till hamnen”. Strålkastaren ombord på ”Drott” belyste den spelande musikkårens notböcker. Konungen gick ombord på fartyget och rusade upp på kommandobryggan och började rikta strålkastaren hit och dit, så att musikanterna kom av sig, när de inte kunde se noterna, och klarade så uselt med musiken att de knappt kunde spela förrän ljuset återkom helt. Kungen ville kanske pröva om de kunde blåsa utantill”.³⁸

3.2. Gruvtorgskonserterna

Gruvtorgskonserterna lär ha tillkommit någon gång på 1880-talet. Ernst Holm uppger tidpunkten till 1884.³⁹ De måste ha tillkommit som ett krav från bolaget eftersom det aldrig har utgått någon betalning.⁴⁰

Konserterna ägde rum framför disponentbostaden. Man konserterade varje onsdag mellan kl. 19 och 21, från den 1 maj till den 1 oktober.⁴¹ Onsdagskonserterna, som de också kallades kom i nära ett halvsekel att utgöra det stora nöjet för Höganäsborna. Vid intervjuer med ett flertal äldre Höganäsinvånare, har de alla framhållit gruvborgskonserterna som veckans höjdpunkt. Uppemot tusentals personer kunde promenera runt torget i sjudubbla led, alla åt samma håll - man satt eller stod inte stilla och åhördde musiken. Det var emellertid bara arbetarklassen som promenerade runt torget. Bolagets tjänstemän och andra av högre social ställning avnjöt konserten från terrassen eller balkongen på Hotell Höganäs⁴² som ligger mitt emot disponentbostaden. En tjänsteman berättar: ”Vi tjänstemän samlades ofta uppe å

---

³⁴ Uppgift hämtad ur en klippbok sammanställd av Johan Holm i början av 1930-talet. Johan Holm var medlem i musikkåren från 1894 fram till omkring 1930. På de flesta klipporna anges inte tidning eller datum. (klippboken finns hos Gunnar Holm, Höganäs).

³⁵ Augusti 1974.

³⁶ Thure och Gunnar Holm (augusti 1974)

³⁷ Hamnen i Höganäs invigdes den 8/10 1887 enligt en minnessten på piren.

³⁸ Uppteckning av Emil Jönsson (f. 1861) L.U.F. M 8267.

³⁹ Uppteckning i L.U.F., M 7471, uppteckningen gjord 1941

⁴⁰ Ernst Holm påpekar speciellt att ingen betalning utgick men väl fri ledare och fria musikalier (L.U.F. M9023), vilket tyder på att konserterna betraktades som en motprestation åt bolaget.

⁴¹ L.U.F. M 9023

⁴² Nuvarande Stadshotellet

hotellbalkongen eller å den framför hotellet befintliga av slingerväxtplanterade blomsterlådor insynsskyddade trottoarserveringen, där det smakade bra att inmundiga en kopp kaffe samtidigt som man avnjöt konsertprogrammet.⁴³ Dirigenten bjöds alltid in av tjänstemännen under konsertpausen. Förutom ett glas punsch eller dylikt, fick han mottaga en rad beställningar på tjänstemäns favoritmusikstycken. Dirigenten kunde då efter paus komma ut med ett program på ett par timmar till. Alla önskemål bifölls dock inte.⁴⁴

Ernst Holm berättar att ”man spelade inte jazz utan sköna operettmelodier av mästarna”.⁴⁵ Man spelade alltså förutom marscher delar ur operetter och operor, en repertoar som sammanföll med militärmusikkårernas under denna tid.⁴⁶

Att man spelade samma musik som militärmusikkårerna föll sig naturligt eftersom ledaren var militärmusiker och han valde en repertoar som han kände till. Hela den repertoar som användes under Perssons dirigenttid är handskrivna av honom och troligtvis också till stora delar arrangerad av honom. När man arrangerade till exempel en operaouvertyr för blåskår tog man hänsyn endast till tonart och tonomfång, stråkstämmornas indelning med dess ofta snabba passager bibehölls alltid. Höganäs musikkårs repertoar sammanföll också med hänsyn till svårighetsgraden med militärkårernas. Man hade ju nästan samma utbildning och spelade åtminstone lika mycket per år som militärmusikerna.

3.3. Framträdanden vid storhelgerna

Vid firandet av storhelgerna under denna period var musikkåren mycket engagerad. När de nedan beskrivna traditionerna började och slutade har ej gått att fastställa. De har dock huvudsakligen levt under denna period. Uppgifterna är till största delen hämtade ur uppteckningsmaterial i Lunds universitets folklivsarkiv.

Om musikkårens deltagande vid påskfirandet finns det ingen uppgift.

Pingsten var den stora utflyktshelgen. På pingstafton for de yngre till Mölle och de äldre till Haga. Annandag pingst firades nästan alltid uppe på Skalleberget och i Haga.⁴⁷ Bolaget stod för förtäring under dessa utflykter.⁴⁸ Musikkåren bidrog med musik enbart under själva resan. Väl framme dansade man till handklaver och fiol.⁴⁹ Man fick också fri skjuts, men man brukade dock alltid, enligt Ernst Holm, lägga ihop 25 öre var till kusken som körde.

År 1889 tillträdde Kapten Åke Nordenfelt som disponent. På hans initiativ förlades firandet av midsommarafton till Tivoliparken. Tidigare fanns det midsommarstänger på tre olika ställen i Höganäs, nämligen vid Nya Längor, vid brukskontoret och vid Gruvgården. Enligt uppgift av Ernst Holm marscherade musikkåren med början vid Nya Längor till de övriga i

---

⁴³ ”Litet om sång- och musiklivet i Höganäs under 1900-talets första hälft” av ingenjör Örthenholm, Kulla-bygd 1947.

⁴⁴ Gunnar Holm (Augusti 1974)

⁴⁵ L.U.F. M9023, 1941

⁴⁶ Strand: Militärmusikern i svenskt musikliv. (Stockholm 1974), sid. 75 f.

⁴⁷ Uppteckning av Ernst Holm, L.U.F. M7471, 1941

⁴⁸ Uppgift av kantor Gustav Lindström (f. 1877) L.U.F. M7478, 1941

⁴⁹ Uppgift av Ivar Erlandsson (f. 1881) L.U.F. M7469, 1941

nämnd ordning. Man spelade ett par musikstycken vid varje ställe, dock inte dansmusik därför att detta var spelmännens uppgift.⁵⁰

Från och med år 1889 förlades alltså midsommarfirandet helt till Tivoliparken. Till varje midsommar restes en musikpaviljong. Från den konserterade musikkåren mellan kl. 16. och 18. på midsommaraftonen. Vid 19-tiden ställde kåren upp framför paviljongen och marscherade sedan ner till majstängerna med allt folket efter sig. Man blåste fyra musikstycken varvid bolagets tjänstemän inledde dansen. Därefter tog spelmännen vid.⁵¹ Det lär ha funnits två dansbanor med tre spelmän på varje. Tilläggas kan också att bolaget vid denna fest bjöd på öl och smörgåsar.⁵²

Julen tycks ha varit den mest arbetsamma helgen för musikkårens del. Klockan 14 blåste man in julen på Gruvtorget. Man inledde alltid med ”Adams Julsång”.⁵³ Efteråt bjöds man in till disponentbostaden på kaffe och stora cigarrer.⁵⁴ Därefter marscherade kåren till överingenjörsbostaden, där man blåste några stycken, varefter man begav sig till torget på Nedre. Till sist spelade man för bruksingenjören.⁵⁵ På juldagen medverkade man i de båda julottorna kl. 6 och kl. 7. Man spelade psalmerna tillsammans med orgeln, och började alltid med ”Var hälsad sköna morgonstund”. På juldagen deltog musikkåren också i högmässan kl. 11. Denna tradition lär ha levt fram till 1940-talet då en ny kantor tillträdde, vilken tyckte att musikkår och orgel inte passade ihop.⁵⁶

3.4. Musik vid utfärder

Från och med slutet av 1800-talet var det vanligt att det anordnades så kallade arbetarutfärder vid Höganäsbolaget. Utfärderna finansierades av en fond som underhölls genom att man tog ut en avgift av besökare i gruvor och fabriker.⁵⁷ Musikkåren och sångarna var alltid självskrivna vid dessa utfärder. De hade reserverade vagnar, i regel öppna. Vid utfärderna behövdes det alltid två extratåg.⁵⁸

En av de tidigast kända utfärderna gick till Köpenhamnsutställningen 1888. Man färdades med två båtar. Musikkåren delade upp sig så att man fick dansmusik på båda. När man lade till i Köpenhamn spelade musikkåren ”Kong Christian” och danskarna svarade med vår kungssång.⁵⁹

För bruksförsamlingens skolbarn anordnades det också utfärder. Dessa har antagligen existerat tidigare än arbetarutfärderna men synas ha förekommit mer sporadiskt. Ernst Holm berättar att ”sedermera blev det mera ordnat med skolbarnens utflykter och vid examenstiden for vi

---

⁵⁰ Uppteckning av Ernst Holm, L.U.F. M7471, 1941

⁵¹ Ernst Holm, L.U.F. M7471

⁵² Gustav Lindström L.U.F. M7458

⁵³ Ernst Holm, L.U.F. M7471

⁵⁴ Ernst Holm L.U.F. M9033

⁵⁵ Ernst Holm, L.U.F. M9033

⁵⁶ Muntlig uppgift av Thure Roslund, Höganäs, (mars 1974).

Th. Roslund är son till Hjalmar Roslund som var medlem i musikkåren från 1901 fram till omkring 1930. Th. Roslund har inte varit medlem i musikkåren.

⁵⁷ Svensson, Nils. Höganäs genom tiderna, 1934, sid. 25.

⁵⁸ Örthenholm, W. Höganäsbolagets arbetarutfärder, Kullabygd 1948.

⁵⁹ Intervju av Ernst Holm, Nordvästra Skånes Tidning 17/7 1939

ibland till Båstad, ibland till Ängelholm. Bolaget bestod musikkåren och vi var åtta man. Innan vi avreste hade vi korum med bön ute på skolplanen, varvid en psalm sjöngs. Sedan marscherades till järnvägsstationen, när denna kommit till. Som regel spelades då ”Finska Rytteriets marsch”.⁶⁰

Det var inget litet företag att anordna en utfärd för skolbarnen. I en tidningsnotis i samband med utfärden till Ramlösa 1897, omtalas att 900 skolbarn från bruksförsamlingen deltog.⁶¹

Det hörde också till att musikkåren gjorde en egen utflykt, alltså enbart musikerna och deras familjer. Kårens utfärder gick alltid till Nackarpsdalen vid Röstånga. Man färdades i lövade hästskjutsar, man hade matkorgar men inga instrument med sig. Då bilen senare gjorde sitt inträde fick kåren låna lastbilar av Höganäsbolaget på vilka placerades biografbänkar på längden.⁶²

3.5. Övriga framträdanden i Höganäs.

Som tidigare nämnts finns musikkårens kassaböcker bevarade från och med år 1891. Genom dessa kan man få en god uppfattning om musikkårens verksamhet. Dock kan man inte genom dem få reda på i vilken utsträckning bolaget och dess tjänstemän anlätade musikkåren, eftersom det inte utgick någon betalning vid dessa tillfällen. Man tycks i alla fall ha engagerat musikkåren en hel del. Ingenjör Örthenholm skriver i Kullabygd 1947 att: ”då Kapten Nordenfelt gav fest, om det nu var middag eller bal, så nog var musikkåren närvarande och gav den en förnämlig prägel, så vid de Oscarsbaler och andra fester som vi tjänstemän anordnade”.

Bolaget anlätade musikkåren vid varje årsstämma i maj månad, då den ålades att utföra musik vid middagen.⁶³

I den äldsta kassaboken (1891–1908) är inkomstsidan indelad i tre kolumner. En för hela kåren, de övriga två för den ”gamla-” respektive ”unga sextetten”. Hel kår användes enbart i sällsynta fall, vid konsertmusik och större fester. Vid de flesta engagemangen framträdde man alltså med en ”sextett”. En ”sextett” bestod av sju musiker och hade följande stämbesättning: 1 Ess-kornett, 1 B-trumpet, 2 basuner, 1 althorn, 1 bas och slagverk. Oftast kom dock en ”sextett” att utgöra omkring tio musiker då yngre pojkar, som tillhörde elevavdelningen, dubblade någon stämma för att uppnå färdighet att själva kunna ansvara för en stämma. Musiken var arrangerad så att varje musiker hade samma stämma oavsett om han spelade i ”sextett” eller i hel kår.⁶⁴

I början av 1890-talet dominerades engagemang helt av dansmusik på Hotell Schweiz. Kåren spelade där en gång i veckan så när som på månaderna maj-juli, då man i stället bland annat spelade i tivoli-parken. Ett samtida vittne berättar att danserna på Schweiz var mycket populära i synnerhet vid storhelgerna och marknadslördagen då det kom folk från hela

---

⁶⁰ Ernst Holm, M7471. Höganäs fick järnvägsförbindelse 1885 (Höganäs-Åstorp).

⁶¹ Höganäs Tidning 29/5 1897. Under året 1897 undervisades 737 barn i bruksförsamlingens skolor. (Petersson, S. Höganäs Folkskola (Hbg. 1925)

⁶² Thure Holm (mars 1974)

⁶³ Ernst Holm L.U.F. M 9023

⁶⁴ Gunnar och Thure Holm (augusti 1974)

Kullabygden.⁶⁵ Vidare uppges att danssalens långsidor pryddes av svenska, norska och danska flaggor. På scenen där musiken hade sin plats var en stor glaskula placerad som genom någon slags mekanism vred sig runt och i lampskenet skimrade i regnbågens färger. N. P. Olsson berättar också att dansordningen var följande: vals, polka, mazurka, galopp och vals igen. Två gånger dansades kadriļj och någon gång Rhenländaren.

Vid sidan om spelningarna på Hotell Schweitz arrangerade musikkåren vid enstaka tillfällen själv danser i Tivolisalen. Från och med mitten av 1890-talet blev detta allt vanligare. Detta innebar att man erhöļl en större eller mindre inkomst, beroende på publiktillströmmingen, samtidigt som man ådrog sig en del utgifter i form av annonser, biljetter, biljettförsäljare, dörrvakter etc. På Hotell Schweitz erhöļl man omkring 20 kronor för en danskväll. I Tivolisalen tjänade man oftast det dubbla. Tivolidanserna kom vid sekelskiftet att intaga den centrala platsen i nöjeslivet i Höganäs under vinterhalvåret.

Genom intervjuer har det framkommit att publiken vid en Tivolidans kunde uppgå till 300–400 personer. Vilken klädsel man hade spelade inte så stor roll. Alla deltog i dansen, det fanns inga ”panelhöns”, ingen satt stilla.

Tivolidansen var dock ett nöje enbart för arbetare. Tjänstemännen och andra av högre social ställning anordnade sina baler och fester främst på Hotell Höganäs. Vidare förekom det mindre, privata danstillställningar och dansövningar. Också vid dessa societetstillställningar var, som tidigare nämnts, Höganäs musikkår engagerad.⁶⁶

Danserna på Hotell Schweitz och i Tivolisalen var nöjen under den kalla årstiden. Ett sådant var också dansklubben på Hotell Ryd, där musikkåren var flitigt engagerad, speciellt under förra delen av 1890-talet.⁶⁷

Under sommarmånaderna gav musikkåren, förutom på Gruvtorget, en rad konserter på badorterna i bygden, till exempel Arild, Mölle och Viken. Kåren spelade också dansmusik, oftast på dansbanorna ute på landsbygden, till exempel Bäckaskog och Glimminge skog. På den här tiden var det vanligt att föreningar eller andra sammanslutningar satte upp dansbanor över sommarens. Dessa kunde vara belägna i stort sett var som helst.⁶⁸

Åtminstone sedan 1891 har musikkåren spelat på Kullens skyttesällskaps årsfest.⁶⁹ Den ägde som regel rum i september månad och avhöļls på de olika krogarna i Höganäs.

Det lär också ha förekommit olika skyttefester i Strandbadsskogen. De ägde rum över ett veckoslut. På lördagskvällen var det dans till Höganäs musikkår och på söndagen var det skyttetävlingar. På eftermiddagen efter tävlingarnas slut kom fruar och barn ut till Strandbaden med matkorgar, vilka då avnjöts till tonerna av musikkåren. Mot kvällen fick barnen ge sig hem för då var det dans igen.⁷⁰

---

⁶⁵ Uppteckningsuppgift av Nils Petter Olsson, L.U.F. M8731, 1942

Olsson var biljettgosse på Schweitz 1888–1890

⁶⁶ Ingenjör Örthenholm, Kullabygd 1947

⁶⁷ Musikkårens kassabok I

⁶⁸ Gunnar Holm (augusti 1974)

⁶⁹ Kapten Nordenfelt var ordförande i Kullens skyttesällskap åren 1902-1915. (äldre klippsamlingen, del VIII sid. 165, Höganäs Stadsbibliotek)

⁷⁰ Muntlig uppgift av Thure Roslund (januari 1974)

Till musikkåren framträdanden i Höganäs hörde också de så kallade morgonblåsningarna. Då någon i musikkåren eller vänkretsen firade någon högtidsdag brukade musikkåren framföra sina hyllningar genom att uppvakta med musik på morgonen. Det måste ha skett mycket tidigt eftersom man skulle börja arbeta klockan 6.00. Morgonblåsningarna inledde alltid med psalmen ”Din klara sol går åter upp” och avslutades med en marsch. Därefter bjöds musikerna alltid in på kaffe.⁷¹

Till de årligen återkommande spelningarna hörde firandet av den 1 maj. I en notis i Höganäs Tidning från 1899 omtalas att sångföreningen hälsade disponenten med sång klockan 5. Vidare att arbetarna fick fritt från arbetet vid middag. På eftermiddagen hölls det kaffefest i Tivoliparken, där musikkåren och sångföreningen underhöll.⁷²

Det är möjligt att musikkåren också har medverkat någon gång vid morgonkonserten utanför disponentbostaden. I en uppteckning heter det att ”1 maj har musiken alltid blåst på torget vid springvattnet och sångkören sjöng också några bitar”.⁷³ Den 1 maj inledde också musikkåren sina Gruvtorgskonserter. Dessa ägde dock rum på kvällen och har inget med ovan nämnda morgonmusik att göra.

Kringresande teatersällskap som gästade Höganäs tillhörde inte ovanligheterna. I Tivolisalen fanns en teaterscen och 1883 invigdes teatern på Hotell Schweiz.⁷⁴ Musikkåren brukade vid föreställningarna utföra mellanaktmusik. Betalningen utgjordes av fribiljetter.⁷⁵

Skådespelaren Gösta Ekman berättar från ett av sina besök i Höganäs att där var ”det brukligt att blåbandsföreningens blåsorkester gratis medverkade vid teaterföreställningarna mot att deras hustrur, fästemor och älskarinnor erhöll fribiljetter”.⁷⁶ Vid just det här tillfället då det var klart för föreställning och ”orkesterns fribiljettsdamer hade placerat sig, gavs tecken till orkestern som spelade upp Södermanlands paradmarsch”.

Det kunde också förekomma att musikkåren utförde musik under själva föreställningen. Till exempel då Trettondagsspelet ”Stjernevisan” uppfördes i Stora Godtemplarsalen 1899, varvid enligt en tidningsnotis Höganäs musikkår biträdde.⁷⁷

Höganäs gästades också av cirkusar. I synnerhet under 1890-talet var det vanligt att Höganäs musikkår svarade för musiken under föreställningarna.⁷⁸

3.6. Framträdanden utanför Höganäs

Fram till omkring 1895 framträdde musikkåren nästan uteslutande inom Höganäs. Det var ju huvudsakligen dansmusik framför allt i Tivolisalen och på Hotell Schweiz. På mitten av

---

⁷¹ Muntlig uppgift av Thure Roslund (januari 1974)

⁷² Höganäs Tidning 2/5 1899

⁷³ Uppgift av Sven Peter Sjöberg (f. 1856) L.U.F. M7467, 1948

⁷⁴ Uppteckningsuppgift av Gustav Johansson, f. 1868. L.U.F M8957

⁷⁵ Ernst Holm, L.U.F. M9023

⁷⁶ Ekman, Gösta. Den tänkande August, Stockholm 1928.

Blåbandsföreningen var en nykterhetsförening. Troligtvis har denna engagerat eller åtminstone upplåtit sin lokal åt teatersällskapet. Ekman har trott att det var föreningens egen musikkår. Blåbandsföreningen lär aldrig ha haft en egen musikkår.

⁷⁷ Äldre klippsamlingen, del I sid. 371. Höganäs stadsbibliotek

⁷⁸ Musikkårens kassabok I. Muntlig uppgift av Gunnar och Thure Holm. (augusti 1974)

1890-talet kom en allt större del av kårens framträdanden att förläggas utanför Höganäs. På sommarhalvåret gav man konserter till exempel i Mölle, Viken, Jonstorp och Ängelholm. I mars månad 1896 hade man ett engagemang vid Helsingborgs teater. Gagat uppgick till 65 kronor. Det kan möjligen ha varit ett tvådagarsengagemang eftersom kårens gage normalt låg omkring 35 kronor. Landskrona tillhörde också de platser man besökte.

Vid den här tiden blir musikkåren allt oftare anlitad till att utföra musik vid bröllop. Det var företrädesvis storbönderna runt om i bygden som lät engagera musikkåren vid bröllop. Då ett bröllop kunde vara flera dagar, hände det att musikkåren stannade ett par dagar. Denna ”övertid” betalades inte i pengar utan i mat och dryck.⁷⁹

Ett av de mer anmärkningsvärda engagemangen som tog sin början vid den här tiden var somarmusiken på Ramlösa Brunn. Brunnsmusiken var militärmusikernas revir på sommaren, speciellt i en stad som Helsingborg där det fanns militärmusik. I en prislista vid Ramlösa Brunn från 1888 står under Musik: ”Musiken utgöres av en sextett av Skånska husarernas berömda musikkår hvarje morgon, middag och eftermiddag utan avgift”⁸⁰ Troligtvis har Höganäs musikkår arbetat efter samma schema vid sina framträdanden på Ramlösa Brunn. Engagemangen varade aldrig längre än två dagar, troligtvis veckoslut.⁸¹ Att man lyckades få engagemang på Ramlösa Brunn kan ha berott på att fanjunkare Persson som militärmusiker hade de rätta kontakterna och gärna ville visa upp sin musikkår. En annan förklaring vore att bolaget stått för förmedlingen, bolaget gav nämligen bidrag till brunnens sjukvård.⁸² Första framträdandet ägde rum den 29 augusti 1895. Sommaren 1896 framträdde kåren där ytterligare en gång, vidare ett par gånger under åren 1902–1903.⁸³ Alltså inte speciellt många gånger. I en artikel i Höganäsbolagets tidskrift ”Brännpunkten” uppges att: ”Det hände inte så sällan att musikerna fick en veckas ledighet från arbetet för att fullfölja engagemang vid Ramlös Brunn eller i Thorslund i Ängelholm”.⁸⁴

Då det gäller Ramlösa Brunn varade engagemangen högst två dagar, vidare rörde det sig om ett fåtal framträdanden under en stor tidsrymd. Framträdandena i Thorslund var också tvådagarsengagemang, dock betydligt oftare än vid Ramlösa Brunn.⁸⁵ Uppgifterna om att musikkåren skulle ha engagerats i hela veckor som i ovan citerade artikel har också uppgivits i ett flertal dagstidningshistoriker, är betydligt överdrivna.

Andra framträdanden utanför Höganäs var vid lantbruksmöten, alltid ett par vardagar, till exempel i Helsingborg 1899, Klippan och Höganäs 1900 och Hörby 1901.

En stor del av framträdandena utanför Höganäs ägde rum på arbetsdagar. Musikerna fick fritt från arbetet vid Höganäsbolaget, och gick därmed miste om sin arbetsförtjänst. I stället utbetalade man så kallade daglöner av gaget man fick för att man spelade. Ett exempel: Vid lantbruksmötet i Hörby, som pågick i två dagar, erhöll musikkåren 200 kronor i betalning. Av dessa betalades ut daglöner åt tolv man à 3 kronor per dag, alltså 72 kronor. Utgifter under resan 40,50 kronor. Fanjunkare Perssons arvode 21,25 kronor. Av det som blev över inbetalades

---

⁷⁹ Thure Roslund. (mars 1974)

⁸⁰ Ramlösa Brunn, tryckt hos Johan Jacobsson, Köpenhamn utan år, (Helsingborgs stadsbibliotek)

⁸¹ Musikkårens kassabok I

⁸² Ramlösa Hälsobrunn 1707–1907, (Helsingborg 1907)

⁸³ Musikkårens kassabok I

⁸⁴ ”När ekopolkan ekade i Kullaberg”, av signaturen H. Brännpunkten nr 3 1947, Höganäsbolaget.

⁸⁵ Musikkårens kassabok I

20 % till pensionsfonden och resten delades ut till medlemmarna. Det innebar att musikerna tjänade drygt fem kronor per dag, vilket var betydligt mer än om de hade arbetat som vanligt vid bolaget. (se vidare avdelning ekonomi)

Varför lät då Höganäsbolaget musikkåren ta sådana engagemang att till och med musikernas arbeten vid bolaget blev lidande? En av förklaringarna kan vara att bolagets styresmän åtnjöt en viss status tack vare att man underhöll en framgångsrik musikkår, dessutom att företaget erhållit en viss PR genom musikkåren. Vidare kan Nordenfelts rent personliga intressen för musikkåren haft betydelse i sammanhanget. Som exempel på Nordenfelts stora intresse för musikkåren kan anföras uppvaktningen av honom då han 1904 firade 5-årsjubileum som disponent. Ernst Holm berättar att det på högtidsdagen samlades en hel rad deputationer från de andra verken och alla Höganäsarbetarna hade församlats för att framföra sina gratulationer.⁸⁶ Efter det att musikkåren hade spelat en psalm kom Nordenfelt ut för att hälsa på de församlade. De han hälsade på först var musikerna vilket lär ha glatt dirigenten särskilt mycket. Så han sade efteråt till Ernst Holm: ”Där ser Holm att han sätter oss i främsta rummet”.

3.7. Ekonomi

Då kapten Åke Nordenfelt tillträdde som disponent 1889, överlämnades den tidigare skänkta penningssumman av Oscar II till musikkåren. Nordenfelt beslöt i samråd med musikkåren att gåvan skulle utgöra grundplåten till en pensionskassa. Efter bidrag från riksdagsmannen Sven Andersson och Nordenfelt uppgick summan till 425 kronor.⁸⁷ Ordningsreglerna för kassan stadfästes 1890.⁸⁸

Ordningsregler för Musikcorpsens vid Höganäs Stenkolsbolag enskilda pensionskassa.

§1

Kassan som kallas Musikkassan, har till ändamål, att genom sin afkastning bereda pensioner åt sina deltagare,

§2

Deltagare i kassan är hvar och en som tillhör eller minst 20 år tillhört musikcorpsen.

§3

Kassans tillgångar utgöres av:

- a) Nu befintliga musikfonden
- b) De bidrag af corpsens förtjenster, hvilka enligt här nedanstående §4 skola till kassan afsättas.
- c) De gåfvor, hvarmed kassan vardad ihågkommen, samt
- d) Räntor å kassans medel.

§4

---

⁸⁶ Ernst Holm, L.U.F. M9151.

⁸⁷ Höganäs Dagblad 28/4 1928

⁸⁸ Pensionsstadgarna i originalversion. Material som vänligen ställts till förfogande av Åke Sjöberg, i Skara.

Af musikcorpsens förtjenst, då den uppträdser mot betalning, skola minst 20 % afsättas till kassan, återstoden utdelas till corpsens ledamöter på tid och efter den norm, som för hvarje år närmare bestämmes men skulle mot förmodan någon av corpsens ledamöter sig oskickligt uppföra, går han förlustig den då intjenta utdelningen, hvilken tillfaller kassan.

§5

När kassan, som förvaltas af Stenkolsbolaget, stigit till Kr. 500, afsättas denna summa till tvenne pensioner utgörande hvardera hälften av den ränta, som Stenkolsbolaget behagar lämna å desamma, sedermera afsättes till ytterligare en pension hvarje fullt tal af Kr. 250 derutöfver, hvartill kassan kan komma att belöpa sig.

§6

Pensionsberättigad är hvar och en af kassans deltagare i den tur han inträdt i Corpsen, eller vid lika tid i detta fall, i tur efter lefnadsålder, dock så att om afbrott uti tjenstgöring vid corpsen förekommit, denna tid frånräknas

§7

Kassans angelägenheter handhafvas af tre af corpsens bland sina ledamöter utsedda förtroendemän af hvilka en väljes till uppbördsman. Denna man tager intjenta medel, utdelar enligt §4 till ledamöterna deras andelar samt lemnar återstoden till Stenkolsbolagets kassa, hvilken utbetalar pensionerna.

§8

Corpsens beslut angående kassans angelägenheter vinna först tillämpning efter stadfästelse af Stenkolsbolagets Disponent.

Ofvanstående ordningsregler stadfästes härmed

Höganäs den 31 december 1890.

Åke Nordenfelt

Kassans belopp denna dag kr. 425: -

Som ofvan Åke Nordenfelt.

Med en annan pictur har följande paragraf blivit tillagd:

§9

Då medlem antages i corpsen, och af musikläraren godkännes för duglighet i utförandet af sin stämma å det instrument honom tilldelats, må den tjänstgöringstid som i §2 omförmäles, afkortas med fem år.

Bolaget förvaltade alltså pensionskassan och utbetalade en årsränta på pensionskassans kapital. En pension var lika med räntan på 250 kronor. Pensionerna skulle utbetalas till musikerna i den ordning de inträtt i musikkåren. Det fanns således ingen stadgad minimitjänstgöringstid

för att få uppbära pension. Då kassan stigit till 500 kronor skulle räntan på detta kapital avsättas till två pensioner, sedan en pension med varje 250 kronor som kassans kapital ökade.

Musikkåren har i sin egen kassabok (1891–1908) upprättat en egen bokföring över pensionskassan. Vid 1891 års slut uppgick pensionskassan till 746,94 kronor. Bolaget utbetalade en ränta på 6%, (vilket man gjorde fram till 1905) vilket innebar att en pension kom att utgöras av 15 kronor. Man delade emellertid inte ut några pensioner detta år. Först 1893 då kassan uppgick till 1318.00 kronor utbetalades fyra pensioner, det vill säga 6 % av 4x250 kronor = fyra pensioner à 15 kronor. I ”Förteckning över personer i Höganäs musikkårs pensionskassa”,⁸⁹ uppgjord 1905, omnämnes tre personer som skulle ha fått pension år 1893. Den fjärde personen har man antingen glömt eller också var han inte i livet. De tre i förteckningen omnämnda personerna hade enligt förteckningen en tjänstgöringstid 36 år, 28 år respektive 26 år. Åtminstone en av dem hade varit pensionsberättigad 1891, då kravet på kapitalets storlek enligt §5 i stadgan var uppfyllt. Räntan på kapitalet som utbetalades av bolaget åren 1891–1892 lades till kapitalet. Antalet utbetalda pensioner 1893–1905:

1893:	4 pensioner à 15 kr.	1900:	9 pensioner à 15 kr.
1894:	5 pensioner à 15 kr.	1901:	9 pensioner à 15 kr.
1895:	6 pensioner à 15 kr.	1902:	10 pensioner à 15 kr.
1896:	7 pensioner à 15 kr.	1903:	10 pensioner à 15 kr.
1897:	7 pensioner à 15 kr.	1904:	10 pensioner à 15 kr.
1898:	8 pensioner à 15 kr.	1905:	10 pensioner à 15 kr.
1899:	9 pensioner à 15 kr.		

Efter 1905 antogs nya stadgar och grunderna för pensionernas beräkning ändrades.

Enligt §2 var man delägare i pensionskassan om man tillhörde eller i tjugio år tillhört musikkåren. I den troligtvis i efterhand tillagda §9 omtalas att den i §2 ej stipulerade tjänstgöringstiden må kunna avkortas med fem år då medlem antages i musikkåren. För att få vara medlem i musikkåren krävdes det att man kunde ansvara för en stämma själv. Innan dess fick man tillhöra en elevavdelning eller ”yngre” avdelning. (se 1925 års stadgar, Bilaga 1.) En rimlig tolkning av §9 vore att man fick tillgodoräkna sig tiden i de två ovannämnda avdelningarna till fem år. Man skulle alltså efter femton års tjänst kunna sluta i musikkåren och ändå uppbära en årlig pension livet ut. Pensionen skulle man få då det blev ens tur, vilket reglerades av den ordning musikerna inträtt i musikkåren och tillgång till antalet pensioner.

Anledningen till att §9 tillkommit kan ha varit att Nordenfelt kraftigt lät nyrekrytera musiker och att §9 skulle verka som en sporre för de nyantagna att passera elev- och yngre avdelningen så snabbt som möjligt, vilket skulle tjäna inte minst musikkåren och bolaget.⁹⁰ År 1905 antogs nya stadgar för pensionskassan då ovannämnda §2 och §9 bakades samman till en paragraf. (se vidare avdelning 3.10)

---

⁸⁹ I musikkårens ägo

⁹⁰ 1889–1899 nyrekryterades tio musiker och 1900–1910 elva musiker.

Därefter tillkom det inga nya musiker i någon större omfattning förrän på 1920-talet. (Förteckning över personer i Höganäs Musikkårs Pensionskassa)

Ur ekonomisk synpunkt var det en mycket god affär att tillhöra musikkåren. Vid de flesta engagemangen framträdde man som ”sextett”. Varannan gång ”unga-” och varannan ”gamla sextetten”. Under förra hälften av 1890-talet dominerade som tidigare nämnts dansspelningarna på Hotell Schweitz. ”Sextetten” spelade vanligtvis mellan klockan 17 och 22. Gaget uppgick till 20 kronor. Av dessa inbetalades 4 kronor till pensionskassan, resten utdelades till musikerna. Eftersom man var sju-åtta man i ”sextetten” tjänade varje musiker ungefär 2 kronor på fem timmar, dessutom sparat 50 öre till pensionen.⁹¹ En arbetare vid bolaget hade ungefär 2,50 kronor i dagslön.

Då man under senare hälften av 1890-talet arrangerade danser själv i Tivolihuset tjänade man vanligtvis det dubbla, i enstaka fall upp till 75–80 kronor.⁹²

Musikerna erhöll inte bara en bättre ekonomisk ställning, utan även en viss status genom att tillhöra musikkåren. Vid intervjuer har äldre Höganäsbor genomgående påpekat att musikerna betraktades som för lite mer än de andra. I regel var de också bättre klädda än övriga arbetare.

Musiklärarens (dirigentens) betalning finns det inga uppgifter om förrän i ett styrelseprotokoll från den 14/4 1879. Där omtalas dock bara att musikläraren det året fick ett lönepåslag med 100 kronor.

I ett protokoll från den 2 december 1885 tilldelade styrelsen fanjunkare Persson en löneökning så att hans arvode kom att utgöra 600 kronor per år från och med 1886.⁹³

Musikkåren fick också mottaga en del gåvor. En av bolagets agenter i Tyskland, Dr. August Honig, lät 1893 översända fyra stämböcker. På titelbladet i en av böckerna finns följande inskription:

Der Musikkapelle i Hoganaes gewidmet von August Honig Königsberg in Pr. zum Andenken an frohe Stunden bei Herrn Capitain Nordenfelt in Hoeganaes am 1ten Juni 1893

Stämböckerna innehåller sånger arrangerade för följande instrument: kornett i B I, kornett i B II, kornett i Ess och tenorhorn i B. Böckerna finns nu på museet i Höganäs, dit de blivit inlämnade av Otto Persson. Bladen i böckerna är inte speciellt tummade, vilket tyder på att musikstyckena sällan spelats, såvida man inte har kopierat stämmorna.

Pensionskassan fick också mottaga en del gåvor. Bland annat skänkte länets hövding (Kristianstads län) 1891 en penningssumma på 20 kronor.⁹⁴

---

⁹¹ ”Sextetten” bestod av sju musiker + pojkar (3–4). De yngre pojkarna hade som regel ingen betalning, men de som hade uppnått vissa färdigheter kunde efter kårens gottfinnande erhålla halv betalning

⁹² Musikkårens årsinkomst under åren 1891–1900:

1891: 1329 kr.	1895: 796 kr.	1899: 1768 kr.
1892: 1248 kr.	1896: 633 kr.	1900: 2207 kr.
1893: 1416 kr.	1897: 584 kr.	
1894: 1516 kr.	1898: 1555 kr.	

⁹³ Protokollen finns i Höganäsbolagets arkiv

⁹⁴ Musikkårens kassabok I.

II. 1900–1925

3.8. ”Stråkorkestern”

Anledningen till gränsdragningen vid 1900 är att man inom Höganäs musikkår omkring år 1900 beslöt att bilda en ”stråkorkester”. Den startades av musikerna själva, bolaget hade alltså inget med den att göra. Anledningen till att man startade ”stråkorkestern” var, enligt Ernst Holm, att några medlemmar tyckte att man inte kunde syssla enbart med hornmusik, ”utan vi satte i gång med strängmusik också”.⁹⁵ Att man inte enbart ville ägna sig åt blåsmusik synes ha haft en ekonomisk orsak. Åren kring 1900 gästades Höganäs av ett flertal danskapell innehållande både stråk- och blåsinstrument. Det var bland andra Max Ernsts kapell som framträdde med jämna mellanrum under årets alla månader och det polska Krakowierkapellet som gästade Höganäs under sommarmånaderna. Det var främst på krogarna som kapellen spelade.⁹⁶ Dessa kapell har troligtvis åtnjutit en stor popularitet och blivit allvarliga konkurrenter till Höganäs musikkår. Risker att förlora allt för stora förtjänster till de gästade kapellen har troligtvis varit den huvudsakliga anledningen till att Höganäs musikkår beslöt att bilda en ”stråkorkester”.⁹⁷ Ernst Holm omtalar att man började med att bilda ”en stråkkvartett och vi togo alla lektioner i violinspel”.⁹⁸ Denna kvartett av stråkinstrument utökades snart till en ensemble.⁹⁹ En av de första gångerna ”stråkorkestern” framträdde offentligt var vid Logen Kulabergs årsfest i maj månad 1901. (Höganäs Tidning 12/5 1901). Den äldsta kända uppå ”stråkorkesterns” stämbesättning är ett fotografi daterat till 1905.¹⁰⁰ Ensemblen innehöll då två fioler, cello, kontrabas, flöjt, klarinett, trumpet, tenorbasun och slagverk. Denna stämbesättning hade man troligtvis redan 1901. I tidningsnotiser från år 1901 benämnes ensemblen Höganäs musikkårs stråkorkester, vilket troligtvis inte hade varit fallet om den enbart bestått av några stråkinstrument.¹⁰¹

Från det att ”stråkorkestern” bildades var musikkåren i en bleckavdelning och en stråkavdelning. Bleckavdelningen bestod av de musiker som inte var med i stråkavdelningen och den hade följande stämbesättning: 2 Ess-korner, 2 B-trumpeter, 1 althorn, 2 basuner, 2 basar och slagverk.¹⁰² Något förenklat kan man säga att den ena av de gamla ”sextetterna” ombildades till en ”stråkorkester”. Musikkårens numerär hade kraftigt utökats på 1890-talet så hela musikkåren bestod av omkring 25 musiker.

År 1902 ägde första så kallade folkkonserterna rum.¹⁰³ De gavs alltid i Tivolisalen. Vid dessa konserter framträdde först hela musikkåren med bleckmusik och därefter framträdde ”stråkorkestern”. Dock vid just denna typ av konserter beslöt man omkring 1910 att alla i Höganäs

---

⁹⁵ Ernst Holm, L.U.F. M 9023

⁹⁶ Annonser ur Höganäs Tidning åren kring 1900

⁹⁷ Benämningen ”stråkorkester” är något oegentlig eftersom det också kom att ingå blåsinstrument i den. ”Salongsorkester” hade varit en riktigare benämning. Eftersom orkestern alltsedan dess tillkomst benämns Höganäs musikkårs stråkorkester användes denna benämning i framställningen.

⁹⁸ Ernst Holm, L.U.F. M 9023

⁹⁹ Det var ingen ”riktig” stråkkvartett man bildade (två violiner, en altviolin och en cello) utan kvartetten har bestått av violiner och kanske en cello. Man skaffade ingen altfiol förrän 1910. Syftet har redan från början varit att bilda ”stråkorkestern”, inte att spela kammarmusik.

¹⁰⁰ Bildarkivet, Höganäs stadsbibliotek

¹⁰¹ Höganäs Tidning, 25/6, 12/11, 3/12, 10/12.

¹⁰² Thure Holm (april 1975)

¹⁰³ Höganäs Tidning 10/4 1902

musikkår också skulle delta i ”stråkorkestern”, därför att man inom kåren tyckte det såg illa ut att drygt hälften av musikerna lämnade scenen då det var ”stråkorkestern” tur att spela.¹⁰⁴ Därför inskaffades ytterligare ett par stråkinstrument, bland annat en altfiol, vidare utökades arrangemanget med egenhändigt skrivna blåsarstämmor så att alla blåsarna kunde vara med. Detta resulterade i att alla musikerna fick betala en lika stor andel till instrument- och notinköp. (1913: 66 kronor)¹⁰⁵ I en inventariebok med förordet ”Förteckning över Höganäs musikkårs privata instrument och andra tillhörigheter” finns en årlig förteckning med början 1910.¹⁰⁶ Det året hade man följande instrument: 1 fiol, 1 altfiol, 1 cello, 1 kontrabas, 1 flöjt och 4 klarinetter. Dessutom hade man musikalier för 1500 kronor. Förutom dessa instrument som ägdes av ”stråkorkestern” hade en del musiker egna instrument. På ett foto av ”stråkorkestern” 1912 hade man följande stämbesättning: 4 fioler, 1 altfiol, 1 cello, 1 kontrabas, 1 flöjt, 2 klarinetter, 1 trumpet, 2 basuner och slagverk (2 man).¹⁰⁷ ”Stråkorkestern” kom att ägna ett stort intresse av musikerna. Enligt Gunnar Holm, vars fader spelade cello i orkestern, var det inte ovanligt att de åkte in till Tivoli i Köpenhamn och lyssna på liknande orkestrar. Man lär dessutom ha utbytt erfarenheter med de danska kollegorna och vidare sett till att man fick sig tillsänt till Höganäs noterna till de musikstycken som ansågs vara bra.¹⁰⁸

3.9. Framträdanden

Höganäs musikkår kunde alltså efter år 1900 uppträda dels som hel musikkår, dels som ”stråkorkestern” och ”blåsarsextett”. Med hel kår framträdde man vid Gruvtorgskonserterna och en del andra utomhuskonserter, vid de tidigare nämnda folkkonserterna i Tivolisalen, (efter 1910 deltog alla musikerna också i stråkavdelningen, dock bara vid folkkonserterna) vidare vid större fester där hela musikkåren hade intresse av att delta.¹⁰⁹ Vid övriga engagemang framträdde antingen ”stråkorkestern” eller ”blåsarsextetten”. Vissa av engagemangen var typiska för endera avdelningen och kommer att behandlas för sig längre fram. Allmänt gäller att utomhusengagemangen utfördes av ”blåsarsextetten” och inomhusengagemangen av ”stråkorkestern”. Eftersom de flesta av kårens framträdanden ägde rum inomhus (fester, danser, och så vidare) kom de två avdelningarna att dela samma typer av engagemang.

De i föregående kapitlet omnämnda traditionerna och typerna av engagemang fortsatte åtminstone under de två första årtiondena av det nya seklet. Det tillkom också en del nya engagemang. Den kring 1900 framväxande föreningsverksamheten hade ett stort behov av musik vid sina fester och dylikt. År 1898 bildades en arbetarförening för bruksarbetarna och en för gruvarbetarna.¹¹⁰ (de sammanslogs 1904 till en förening, vilken dog ut när fackföreningen bildades 1905) Enligt stadgarna skulle föreningarna bland annat genom utfärder, musik- eller dylika fester verka för familjernas och ungdomens trevnad. Höganäs musikkår medverkade

---

¹⁰⁴ Thure Holm (april 75) Holm arrangerade en stor del av blåsarstämmorna.

¹⁰⁵ Tidigare hade enbart de som var medlemmar i ”stråkorkestern” bekostat orkesterns instrument och musikalier. Nu fick alla i kåren betala ”stråkorkesterns” omkostnader.

¹⁰⁶ Inventarieboken i musikkårens ägo.

¹⁰⁷ Fotografiet finns i musikkårens nuvarande övningslokal, Båtsmansgatan 5 Höganäs.

¹⁰⁸ Muntlig uppgift (augusti 1974)

¹⁰⁹ Uppgifter hämtade ur musikkårens kassaböcker. (I och II) Fester där hela musikkåren deltog var till exempel julfester. Det kunde dock hända att dansmusiken utfördes ”på sextett”, det vill säga musikerna skiftades om att spela.

¹¹⁰ Svensson, Nils. Höganäs genom tiderna

alltid vid föreningens års- och julfester, utfärder, maskeradbaler etc. Andra föreningar som lät engagera musikkåren var gymnastikföreningen, cykelklubben, godtemplarlogen och kvinnoföreningen.¹¹¹ Åren strax efter 1900 gav Höganäs musikkår ”Conserter” på lite finare ställen såsom Strand Hotell i Båstad och restaurangerna Hoppet och Thorslund i Ängelholm. Under hela perioden spelade man i Höganäs på Hotell Schweitz, Turisthotellet och Hotell Höganäs. Alltsedan Folkparken kom till (1908) spelade musikkåren ofta dansmusik där, i synnerhet under åren 1908–1913 och 1923–1925. (om Folkparken se vidare avdelning 3.11)¹¹²

Framträdande typiska för ”stråkorkestern”

Det var enbart engagemang vid biograferna i Höganäs som var typiska för ”stråkorkestern”. Omkring 1904–1905 inrättades en fast biograf i Godtemplarhuset, Metropol.¹¹³ (Dessförinnan hade Höganäs gästatts av kringresande filmvisare, redan 1899 förevisades Edisons kinematograf på Hotell Schweitz) Vid föreställningarna där spelade ”stråkorkestern” endast någon enskilda gång. År 1912 byggdes Centralbiografen. (1918 Röda Kvarn, 1923 Odeon) Där spelade ”stråkorkestern” vid varje föreställning fram till 1917. Repertoaren kunde bestå av vad som helst, bara det passade någorlunda till filmens handling. Säsongen 1918 utfördes musiken enbart med en fiol och piano därför att biografägaren inte hade råd att betala hela orkestern. I musikkårens protokollsbok anges dock anledningen vara att musikerna behövdes bättre på Tivolidansen än på biografen.¹¹⁴ År 1919 spelade åter hela ”stråkorkestern” på biografen, vilket man gjorde fram till och med 1921 då biografengagemangen upphörde för gott.

Framträdanden typiska för ”blåsarsextetten”

Vid de av kåren själv arrangerade Tivolidanserna var det uteslutande bleckavdelningen som spelade. (se avdelning 3.5.)

År 1899 noterades för första gången en begravningsspelning i kassaboken.¹¹⁵ Så småningom blev det kutym att ha musikkår vid begravningar. Vid begravningar marscherade man från bårhuset som låg alldeles vid Höganäsbolaget vid Väsbygatan via Storgatan och Gruvtorget fram till kyrkan som var belägen där Ruuthstatyn numera är placerad. Kistan transporterades på en hästskjuts under överinseende av en begravningsentreprenör iklädd svart cape och hög hatt. Musikkåren bar under processionen svarta handskar. Man spelade antingen Chopins, Bethovens eller Karl XV:s sorgmarsch. Under någon period har musikkåren inte marscherat från bårhuset utan mött följet först vid kyrkogården. Dock har man alltid spelat vid ceremonin på kyrkogården.

---

¹¹¹ Uppgifter tagna ur musikkårens kassabok I.

¹¹² Uppgifter tagna ur musikkårens kassabok I

¹¹³ Uppgifterna om biografier och biografengagemang lämnade av Thure Holm, före detta biografägare. (oktober 1974)

¹¹⁴ Musikkårens protokollsbok 23/1 1918

¹¹⁵ Uppgifterna om begravningsspelningarna lämnade av Karl Bolinder och Thure Roslund (november 1973)

3.10. Ekonomi

Åren efter 1900 ökade musikkårens årsinkomst väsentligt, vilket måste ha haft samband med ”stråkorkesters” allt flera framträdanden vid denna tid.

Musikkårens årsinkomster:

1901: 2517,17	1908: 4252,10	1915: 4655,67	1922: 3041,01
1902: 2673,88	1909: 4462,04	1916: 5312,65	1923: 5215,51
1903: 3033,25	1910: 4731,36	1917: 6811,33	1924: 7254,10
1904: 4080,51	1911: 5988,81	1918: 6012,04	1925: 6488,43
1905: 4527,28	1912: 4493,57	1919: 6252,99	
1906: 4628,00	1913: 5165,02	1920: 4658,80	
1907: 4598,69	1914: 5347,85	1921: 3171,65	

”Stråkorkestern” hade ännu ingen egen kolumn i kassaboken, det fick den först 1907. Dock minskar ena sextettens antal av bokförda inkomster markant till förmån för ”hel kår”, vilket troligtvis innebar att ”stråkorkestern” bokfördes under ”hel kår”.¹¹⁶ Folkkonserterna i Tivolisalen (cirka 4 stycken / år), både stråk- och bleckavdelning, gav oftast omkring 150 kronor i intäkter per konsert. Inkomsterna vid de av musikkåren själv arrangerade Tivolidanserna uppgick i genomsnitt till 125–150 kr, (bleckavdelningen). För spelningarna på Hotell Schweitz, Folkets Park och liknande ställen erhöll man 25–30 kronor i betalning. (stråk- eller bleckavdelningen)

Då man under ett flertal år hade en årsinkomst på omkring 5000 kronor och antalet musiker med full betalning uppgick till cirka 15, blev årsinkomsten per man drygt 300 kronor. En musikfurir vid ett regemente hade cirka 335 kronor i årslön omkring 1910, dessutom fri kost och logi.¹¹⁷

År 1905 antogs nya stadgar för pensionskassan.¹¹⁸ Reglerna för pensionsberäkningen omändrades så att en pension var lika med en ½ % av varje fullt 1000-tal kronor i kassan. Det innebar att pensionernas storlek ökade allteftersom kassans kapital växte. Tidigare hade en pension varit fastställd till 15 kronor. Pensionerna maximerades dock till 100 kronor / år, vilket innebar att när kassan stigit till 20 000 kronor, kunde delägarna besluta om en mindre inbetalning till kassan, det vill säga en mindre andel av gaget än 20 %. Antalet tjänsteår för att vara pensionsberättigad fastställdes till tjugo år. Dock medtogs den i gamla stadgan tillagda §9. (resonemang om denna se, tidigare) Vidare stadgades att om medlem som tillhört kassan minst tio år skulle på grund av skada eller dödsfall avgå, skulle det för varje år han varit medlem i kassan utbetalas en summa på 10 kronor, i det senare fallet till hans efterlämnade. Om pensionsberättigad avled innan han uppburit 200 kronor totalt i pension, utbetalades den resterande summan till arvingarna.

Alltsedan Tivolihuset stod klart år 1864, hade musikkåren gratis fått disponera en övningslokal där. Man hade också utan kostnad fått nyttja den stora salen då man arrangerade danser. Den sistnämnda förmånen drogs emellertid in i april 1908 då bolaget krävde 10 % av

¹¹⁶ Kassabokens indelning av kåren i två sextetter slopas 1908. I stället indelas kåren i stråkorkester, hel kår och bleckmusik.

¹¹⁷ Strand, S. a.a. sidan 52.

¹¹⁸ Tryckta exemplar av stadgarna i musikkårens ägo.

intäkterna i hyra för tivolisalen.¹¹⁹ Orsaken till detta lär ha varit att allt fler föreningar kom att utnyttja salen och bolaget därför ansåg sig behöva kräva en hyra.

År 1920 beslutade musikkåren att förhöra sig hos bolagsstyrelsen om möjligheten att få ersättning för Gruvtorgskonserterna.¹²⁰ Orsaken till detta agerande är inte känd, musikkårens inkomster var vid det tillfället goda. Gruvtorgskonserterna var ju inte betalda, eftersom de skulle utgöra en motprestation för att Höganäsbolaget bekostade instrument, noter och ledare. Samma år beslutade kåren att konserterna en och en halv timme på Gruvtorget mot tidigare två. Året därpå krävde emellertid bolaget att man återgick till den gamla ordningen, ett krav som tillgodoseddes mycket motvilligt.

År 1922 beviljades musikkåren ett kommunalt anslag på 1000 kronor på villkor att man spelade varannan vecka på Gruvtorget och varannan på Sundstorget.¹²¹ Om kåren sökt anslaget är inte känt. Musikkåren godtog kommunens villkor. Man spelade ju redan på Gruvtorget. Kåren behövde alltså bara ge en konsert varannan vecka på Sundstorget för att erhålla anslaget, vilket utgick med 1000 kronor / år 1922–1925.

År 1922 tillsattes en kommitté inom musikkåren för att utreda dess skyldigheter mot bolaget och försöka utverka någon ersättning för Gruvtorgskonserterna.¹²² Först 1924 utbetalade Höganäsbolaget ett anslag, det utgick med 500 kronor.¹²³ Det utbetalas till kåren än i dag.

Orsakerna till denna attitydförändring hos musikkåren mot Höganäsbolaget, då man lät undersöka sina skyldigheter mot bolaget och begärde anslag för Gruvtorgskonserterna, vidare kommunens inträde som anslagsgivare åt musikkåren kan vara följande: Bruksförsamlingen upphörde 1919, vilket fick vida sociala och ekonomiska konsekvenser. (skolväsende, bostäder, etc.) Det innebar att Höganäsbolaget förlorade en stor del av sitt inflytande över befolkningen i Höganäs. Vidare fick en allt större del av befolkningen sin utkomst från andra håll än bolaget. I stället blev det kommunen som fick sörja för befolkningens sociala och ekonomiska trygghet. Anslagen åt musikkåren synes vara ett uttryck för kommunens allt större ansvars-kännande för befolkningen.

År 1920 avled kaptan Nordenfelt. Hans bortgång var troligen bidragande till att musikkåren kände en allt mindre samhörighet med bolaget. Nordenfelt hade ju alltid omhuldat ”sin” musikkår och hållit sig väl underrättad om vad den företog sig. Nordenfelts efterträdare, direktör Beskow, var inte bosatt i Höganäs vilket ytterligare måste ha bidragit till förändringen av relationerna mellan bolaget och befolkningen.

Denna begynnande frigörelse från bolaget för musikkårens del blev under nästa period definitiv. (1925–1934)

Musikerna erhöll under den här perioden (1900–1925) en betydligt högre status än de andra arbetarna vid Höganäsbolaget. Det kostade dem dock större delen av deras fritid och det blev inte så mycket tid över att ägna sig åt familjen. Som ett uttryck för detta får den av musikfröarna omkring 1915 bildade syföreningen betraktas. En av anledningarna lär just ha varit att

---

¹¹⁹ Musikkårens kassabok II

¹²⁰ Musikkårens protokollsbok 22/10 1920

¹²¹ Musikkårens protokollsbok 7/5 1922

¹²² Musikkårens protokollsbok 5/6 1922

¹²³ Musikkårens kassabok II

bryta den ensamhet som uppstod på grund av männens musicerande.¹²⁴ Syföreningen ägnade sig förutom åt handarbete också åt de praktiska göromålen vid musikkårens fester, utfärder etc. En del av handarbetarna som syföreningen förfärdigade försåldes genom auktion. Pengarna användes till ovannämnda fester och utfärder.

Musikkåren fick även under den här perioden mottaga en del gåvor. Den tidigare omnämnde tyska agenten, doktor August Honig, skänkte 1902 två fanfartrumpeter med tillhörande guldstickade fanor.¹²⁵ Dessa har kommit till användning vid ett par tillfällen, bland annat vid musikkårens 100-årsjubileum.

3.11. Höganäs musikkår och arbetarrörelsen

I slutet av 1800-talet började arbetarrörelsen göra sig allt mer gällande. I Höganäs försökte arbetarna också att organisera sig, men på grund av ett mycket starkt motstånd från Höganäsbolaget kom bildandet av fackförening till stånd förhållandevis sent i Höganäs. Det var en mycket långt driven patriarkalism som rådde i samhället. Bolaget ombesörjde en egen församling, polis och postväsen. Fram till 1902 beskattades höganäsborna inte av stat och kommun, utan av bolaget. Vidare ägde bolaget större delen av fastighetsbeståndet och marken till flertalet hus i privat ägo. Även i befolkningens privatliv ville bolaget ha insyn: gick en arbetare i giftastankar måste han först visa upp sin tilltänkta för kapten Nordenfelt och få dennes godkännande innan han fick gifta sig.¹²⁶

Redan 1888 gjorde arbetarna ett försök att organisera sig. Det slogs emellertid ned av Höganäsbolaget. Tio år senare beslöt man ånyo att bilda fackförening. Denna gång utbröt en strejk därför att arbetarna vägrade skriva på antagningskort, vilka funnits redan tidigare, som förbjöd medlemskap i fackföreningar och socialistiska organisationer. Bolaget svarade med en lockout, vilken tvingade arbetarna att återgå till arbetet utan att ha bildat någon fackförening. Dock sanktionerades de två tidigare nämnda arbetarföreningarna som bildades ett par månader efter konfliktens slut. Dessa föreningar ägnade sig, förutom åt fester och utfärder, också åt ett visst politiskt arbete. Till exempel organiserade bruksarbetarföreningen arbetarnas 1-majdemonstration 1901, (första gången som Höganäsarbetarna demonstrerade)¹²⁷ vilket man gjorde fram till och med 1905 då arbetarföreningarna upphörde.¹²⁸

Efter en del stridigheter mellan arbetare och bolag bildades en fackförening den 21 juni 1905. Den fick beteckningen Avd. 66 inom Svenska Grov- och Fabriksarbetareförbundet.

Redan i november samma år (4/11) framlade avdelningens styrelse ett förslag om att man skulle bilda en egen musikkår. Som tidigare nämnts har Höganäs musikkår deltagit i 1-majdemonstrationer allt sedan 1901. Man fick dock inte lov för Nordenfelt att spela till exempel ”Arbetets söner”, utan man var tvungen att spela ”vanliga” marscher. Detta förhållande var en av anledningarna till att förslaget om bildandet av en egen musikkår inom fackföreningen kom upp. I protokollet från mötet den 4/11 1905 heter det att styrelsen hade underhandlat med

---

¹²⁴ Muntlig uppgift av fru Selma Nilsson (november 1974)

¹²⁵ Höganäsbolagets styrelseprotokoll den 5/4 1902

¹²⁶ Uppgifterna hämtade ur Svensson, Einar. Från Nordenfelt till Gummeson, Hälsingborg 1955, sidan 11 f.

¹²⁷ Svensson, N. Höganäs genom tiderna

¹²⁸ Musikkårens kassabok I. Arbetarföreningarna upphörde i och med fackföreningens tillkomst. (Svensson, E a.a.)

personer om bildandet av musikkår. Vid frågans behandling framkom följande skäl för en egen musikkår: Bolagets kår var mycket dyr, vidare var den inte besjälad av den anda som erfordrades, dessutom varken kunde eller ville Höganäs musikkår fylla de krav som föreningen ställde. En av mötesdeltagarna hade vid olika tillfällen blygts på musikkårens vägnar, då andra kåren blåst "Internationalen", "Marseljäsen" och "Arbetets söner" och Höganäs musikkår inte haft annat än fosterländska sånger och marscher. Man trodde också inom avd. 66 att man skulle kunna tjäna pengar på sin musikkår genom att anordna dans i Tivolisalen. Mot bildandet av egen musikkår talade främst ekonomiska skäl. Man skulle tvingas höja medlemsavgiften, vilket kanske skulle skrämman många från att gå in i föreningen.

Föreningen hade sett ut instrument som man skulle kunna tänka sig att köpa. Till att granska dessa instrument utsågs som sakkunniga Karl Lindblad och Herman Olofsson, vilka var medlemmar i Höganäs musikkår. Alla inom Höganäs musikkår var medlemmar i fackföreningen. Meningen var att medlemmarna i Höganäs musikkår också skulle utgöra en fackföreningsmusikkår. Det skulle möjliggöras genom att föreningen inköpte instrument och noter.

Det framlagda förslaget blev bordlagt till nästa möte den 18 november 1905. Vid detta möte hade styrelsen ändrat uppfattning. Man hade kommit fram till att det blev billigare att hyra bolagets musikkår. Vidare framfördes att bolagets kår vid ett flertal tillfällen utfört musik åt föreningen utan ersättning och att det då var skamligt att förbigå denna. Mot detta anfördes det ideella värdet av att ha en egen musikkår och att Höganäs musikkår ej var självständig gentemot bolaget. Ett förslag var att man skulle upprätta ett kontrakt med Höganäs musikkår, vilket skulle möjliggöras av att kåren var lika självständig gentemot bolaget som alla andra.

Man fann dock aldrig någon lösning på problemet utan frågan bordlades igen. Den togs aldrig upp mer. Fackföreningen kom att anlita Höganäs musikkår vid de tillfällen då man behövde musik.

Vid det sistnämnda mötet diskuterades Höganäs musikkårs självständighet gentemot bolaget. Höganäsbolagets åsikt i den här frågan är inte känd. Man har visserligen godkänt fackföreningen, men det är inte säkert att man skulle ha tillåtit att musikerna, vars utbildning bolaget bekostat, också skulle utgöra en fackföreningsmusikkår.

Bolagets musikkår lär ändå ha besuttit en stor frihet gentemot bolaget även om alla inte var av den uppfattningen vid den här tiden. Hade bolaget till exempel beslutat att lägga ned sin kår, så hade behovet av dansmusik och underhållning ändå funnits, vilket då fackföreningsmusikkåren hade kommit att fylla. Förtjänsterna till den enskilde musikern hade dock blivit mindre än i Höganäs musikkår.

Höganäs musikkår bidrog med musik vid ett flertal fackföreningsfester och dylikt, mot betalning. Möjligt är att man också vid vissa tillfällen spelat gratis. Musikkåren lär ha framträtt vid ett agitationsmöte anordnat av Höganäs socialdemokratiska ungdomsklubb i Tivolisalen. (Skånska socialdemokraten 27/11 1907). Denna spelning finns inte upptagen i musikkårens kassabok. Den 25/8-1906 bildades Höganäs Arbetarkommun som alltsedan dess arrangerat 1-majdemonstrationerna och avlönat Höganäs musikkår, som svarade för musiken i demonstrationståget.¹²⁹

---

¹²⁹ Uppgift från Höganäs arbetarkommun

Höganäs musikkår engagerade sig inom arbetarrörelsen även på andra sätt. Den 3 mars 1907 gavs en konsert till förmån för ett ”kooperativt företag”.¹³⁰ Den 20 mars samma år inköpte kåren två andelar à 50 kr. i kooperativa Läskedrycksfabriken i Åstorp.¹³¹ Räntan på kapitalet, 5 %, lades till kapitalet fram till 1922, då kapitalet hade fördubblats. Därefter lyfte man årligen räntan.¹³² (10 kronor) 1924 beslöt musikkåren att räntan på andelarna i Läskedrycksfabriken skulle insättas på en bankbok, för utdelning till de medlemmar som möjligen skulle komma att utträda ur kåren.¹³³ Möjligen har här avsetts någon avskedspresent eller dylikt. Fram till 1937 finns räntan på andelarna redovisade i kassaboken. Efter ett avbrott på ett tiotal år i kassabokföreningen finns den inte upptagen längre. Vad som hänt med andelarna i Läskedrycksfabriken tycks ingen kunna ge besked om.

I oktober 1907 beslöt arbetarkommunen att bilda en Folkets Parkförening, därför att arbetarna ville ha en egen plats att samlas på.¹³⁴ Tidigare hade man haft Tivolisalén som samlingsplats, vilken ägdes av bolaget. Musikkåren köpte tio andelar à 10 kronor i Folkparken den 30 oktober 1907. I januari året efter köpte man ytterligare tjugoåtta andelar.¹³⁵ Folkparksandelarna gav emellertid aldrig någon utdelning.

Man medverkade även på andra sätt till förmån för Folkparken. Den 23 januari 1908 gav till exempel Höganäs biograf fyra föreställningar till förmån för Folkparken, varvid musikkårens stråkorkester medverkade gratis.¹³⁶

År 1909 utbröt det strejker över hela landet. I Höganäs beslöt arbetarna att lägga ned arbetet den 4 augusti 1909. En månad senare försökte bolaget häva strejken genom en lockout. (6 september) Strejken upphörde dock inte förrän den 13 oktober, men halva antalet organiserade hade fallit ifrån sedan den 6 september, då bolaget avstängde sina arbetare. Strejkens utgång var ett stort nederlag för arbetarna. Man var inte alls rustad att möta en strejks påfrestningar. Underhållskassorna var alltför små. Vidare var respekten för bolaget alltför stor för att alla skulle vara övertygade om strejks nytta. Det var en liten grupp som eldade på den stora massan att strejka.¹³⁷ Efter strejken tvingades flera arbetare att emigrera till Amerika, bland annat några ur musikkåren. De sistnämnda fick anställning vid Nortonverken i Worcester, där de bildade en egen musikkår.

De strejkande höll sina möten i Folkparken och Höganäs musikkår underhöll de strejkande varje dag.¹³⁸ Detta ledde till att bolaget vidtog en drastisk åtgärd mot musikkåren. Ernst Holm omtalar i en uppteckning att musikkåren fick ett meddelande från bolaget om att kåren skulle lämna tillbaka sina instrument eller börja arbeta igen. ”Då kallade jag kamraterna hem till mig, och efter en häftig diskussion fick jag dem med på att föredraga gå i arbete”. Då en utsedd kommitté anmälde musikkåren hos ingenjör Sieurin och ansökte om arbete, fick de till svar: ”Är ni trötta på att gå på gatorna och blåsa”. Ernst Holm omtalar också att redan dagen

---

¹³⁰ Musikkårens kassabok I

¹³¹ Musikkårens kassabok I

¹³² Uppgift hämtad ur ”Sammandrag över Musikkårens kassakonto samt Pensionskassan”. I musikkårens ägo.

¹³³ Protokoll från musikkårens årsmöte den 12/1 1924

¹³⁴ Svensson, E. a.a.

¹³⁵ Musikkårens kassabok I

¹³⁶ Skånska Socialdemokraten 22/1 1908.

¹³⁷ Uppgifterna hämtade ur Svensson, E, a.a.

¹³⁸ Ernst Holm, L.U.F. M9023

efter kåren hade anmält sig fick alla i musikkåren arbete utom han själv och hans bror. ”Jag fick gå arbetslös i tre veckor som straff för att jag var socialist”. Först den 14 oktober fick Ernst Holm återgå till arbetet.¹³⁹

Det skulle innebära att musikkåren anmält sig hos bolaget i slutet av september. (omkring 24/9) Uppgiften om när en arbetare anmälde sig går inte att kontrollera. Dock kan man genom mantalslängderna från 1909 få reda på när en arbetare fick återgå till arbetet.¹⁴⁰ Dessa datum sammanföll nämligen sällan eftersom vissa produktionsprocesser tog en viss tid att åter igångsätta, vilket innebar att man inte kunde återintaga alla arbetarna i arbete då de anmälde sig. Genomgång av mantalslängderna visade att de flesta musikerna återinträdde i arbete mellan den 4 och 6 oktober. Några kring den 10 oktober. Ernst Holm återfick inte sitt arbete förrän dagen efter strejkens slut, den 14 oktober. Dessa uppgifter stämmer inte helt med Ernst Holms. Dock är chansen för minnesfel stor, vidare har kanske Holm velat framhålla sin socialistiska övertygelse som större än de andras, vilket kan ha orsakat vissa överdrifter.

Dock kan det anses vara styrkt att musikerna anmälde sig som musikkår och inte som privatpersoner och att motivet varit att få behålla instrumenten. Agerandet får dock ses mot bakgrund av att hälften av de organiserade redan fallit ifrån och de dåliga ekonomiska förutsättningar man hade att genomföra en strejk. Hade arbetarorganisationen varit starkare och arbetarna mer övertygade om strejkens effektivitet, hade bolaget troligtvis fått tillbaka sina instrument.

I januari 1925 utbröt ännu en strejk bland arbetarna i Höganäs. Den 9 januari lade man ner arbetet. Strejken berodde på en lönetvist.¹⁴¹ Strejkmöten kom att hållas varje dag i Folkparken, ett på förmiddagen och ett på eftermiddagen.¹⁴² Med erfarenheter från strejken 1909 kom man att satsa mycket på underhållning för de strejkande. Vid strejkmötena behandlades inte bara det dagsaktuella läget, utan det hölls också föredrag, ungdomsklubbens amatörer spelade en speciell strejkkrevy. Med musik bidrog bland annat Höganäs kvartettsångare och Höganäs musikkårs stråkorkester. Protokollen från strejkmötena talar om att stråkorkestern spelade ungefär varannan dag, några stycken vid mötets början och några vid dess avslutande. De övriga dagarna framträdde underhållare av skilda slag. Det mest ovanliga var antagligen danska Frälsningsarméns stabsmusikkår som spelade vid ett möte i februari.¹⁴³

En av anledningarna till att det var just stråkorkestern som framträdde kan ha varit att spelningarna ägde rum inomhus. Stråkorkestern och dess repertoar kanske också åtnjöt en större popularitet än bleckavdelningen vid den här tiden.

Under strejken, den 24 februari, avled Hjalmar Branting. Den 1 mars höll Höganäs arbetare en högtidsstund till minnet av den bortgångne. Efter beslut vid strejkmötet den 27/2 skulle programmet för högtidligheten se ut på följande sätt: 1) musik av Höganäs musikkår, 2) sång av Höganäs kvartettsångare, 3) hälsningstal, 4) sång av Otto Persson, 5) deklamation, 6) minnestal, 7) deklamation, 8) sång av kyrkokören, 9) musik av Höganäs musikkår.

---

¹³⁹ Ernst Holm, L.U.F. M9151

¹⁴⁰ Mantalsböcker, arbetsnummer 1–670, 671–1381, Höganäsbolaget. Personerna inte ordnade efter bokstavsordning utan efter arbetsnummer.

¹⁴¹ Svensson, E. a.a.

¹⁴² Protokollen från strejkmötena finns på avd. 66 i Höganäs

¹⁴³ Uppgifterna hämtade ur Skånska Socialdemokraten, 21/2 1925

De strejkande beslöt att återgå i arbete den 6 april. Man kunde dock inte fira någon ekonomisk seger, men väl en moralisk.¹⁴⁴ Till den goda sammanhållningen som präglade strejken var inte minst Höganäs musikkår bidragande.

4. Goda och svåra år, 1925–1934

(Dirigent: Tage Örth)

I september 1925 avgick fanjunkare Persson vid 78 års ålder, efter att ha varit ledare för musikkåren i 48 år. Han efterträddes av musikfanjunkare Tage Örth, också han musiker vid Skånska husarregementet. Denna period var början till alla de äldre traditionernas utdöende, vilket till största delen berodde på de i föregående kapitel omnämnda samhällsförändringarna. I och med att den gamla brukssamhällesandan gav vika för det moderna samhällets anonymitet, fick musikkåren en annan funktion i Höganäs

4.1. Framträdanden

Tivolidanserna hade börjat minska i antal redan i början av 1920-talet och vid Örths tillträde hade de upphört helt. Dansspelningarna i Folkparken hade utgjort största delen av musikkårens engagemang under de sista åren före Örths tillträde, men också dessa upphörde nu. Möjligt är att antingen musikerna eller Örth inte längre var intresserade av att spela dansmusik. En annan förklaring vore att kåren blev utkonkurrerade av mindre och billigare dansorkestrar som blev allt vanligare vid den här tiden. Det var främst dragspelsorkestrar och ”moderna band med saxofoner”. Arrangörerna anställde heller inte längre orkestrarna för längre perioder, ofta en hel säsong, utan man skiftade orkester betydligt oftare.¹⁴⁵ Troligtvis ett sätt att locka publik.

Musikkårens framträdanden minskade alltså kraftigt under den här perioden, i synnerhet efter 1928. På vinterhalvåret spelade man någon enstaka gång på Hotell Schweitz och Hotell Höganäs.¹⁴⁶ På sommaren konserterade man som vanligt på Gruvtorget och spelade dansmusik, dock inte i Höganäs, utan vid dansbanor ute på landsbygden till exempel Vasabäck, Brands-
torp, Fingalsdal i Grevie och Strandbaden. Man framträdde då med ”blåssextetten”, eftersom det lämpade sig bäst.¹⁴⁷ Begravningsspelningarna fortsatte en bit in på 1930-talet, likaså de så kallade morgonblåsningarna, vilka till och med ökade något. Det var nästan uteslutande med ”blåssextetten” man framträdde. Dock spelade ”stråkorkestern” vid de så kallade folkkonserterna i Tivolisalen, vilka Örth kom att blåsa liv i.

---

¹⁴⁴ Svensson, E, a.a. sid. 45.

¹⁴⁵ Thure Holm (april 1975)

¹⁴⁶ Uppgifterna om kårens engagemang tagna ur musikkårens kassabok II

¹⁴⁷ Gunnar Holm (april 1975)

Vid folkkonserterna var det nu enbart ”stråkorkestern” som framträdde. Konserterna gavs i Tivolisalen under vinterhalvåret 1925–1927 enligt följande (med inkomster):

8 nov 1925	78,50	1 jan 1927	47,75
1 jan 1926	86,50	6 febr 1927	113,25
25 mars 1926	39,00	7 mars 1927	187,25
4 april 1926	0,75	15 april 1927	87,30
7 nov 1926	70,25	8 jan 1928	55,75
25 dec 1926	131,00		

Den musik man spelade kan närmast rubriceras som populär konstmusik. Ett program finns bevarat från konserten på nyårsdagen 1926:¹⁴⁸

Kröningsmarsch ur operan Profeten	Meyerbeer
Julsång	Adam
Ouvertyr till operan Tempelinvigningen	Keler Bela
Romans, Rosens bild. (Solist Herr Norén)	G. Richardt
Ballad till Drottning Margaretha ur Gustav Vasas Saga (Solist Herr Jonsson)	And. Hallén
Sektgeister, vals	Ernst Urbach
Polonaise	Fr. Chopin

Vid några konserter engagerades någon framstående solist. Tillställningarna kallades då för solistkonserter. Till solisterna hörde bland annat violinisten och kompositören John Fernström som framträdde med en nocturne av Chopin (februari 1927) och cellisten G. Renard som spelade ”Tarantella” av Popper. (mars 1927)¹⁴⁹

”Stråkorkestern” kom alltså att ägna sig mer åt konsertmusik i stället för som tidigare åt dans- och underhållningsmusik. Ett förhållande som ter sig något underligt eftersom det samma år som Örth tillträdde bildades en orkesterförening i Höganäs. Det var kantor Gustav Lindström som tog initiativet till föreningen och också blev orkesterns ledare. Orkesterföreningen bestod främst av stråkmusiker, vilka till stor del rekryterades från landsbygden men även ur Höganäsbefolkningen.¹⁵⁰ (företrädesvis personer som inte var anställda vid Höganäsbolaget) Orkesterföreningen kom att spela en repertoar liknande den som ”stråkorkestern” spelade vid folkkonserterna.

Höganäs musikkår erhöll i februari 1925 en skrivelse från orkesterföreningen med en förfrågan om musikkåren ville ingå i denna.¹⁵¹ Skrivelsen diskuterades av musikkåren på ett möte i april månad, varvid konstaterades att musikkåren som hel avdelning inte fick delta i annan orkester.¹⁵² Denna regel blev tillagd i stadgarna som antogs i november 1925. (se bilaga 1) Möjligt är att Höganäsbolaget motsatt sig att kåren skulle ingå i orkesterföreningen. Intresset för orkesterföreningen från musikkårens sida lär dessutom inte heller ha varit så stort, dels gav

¹⁴⁸ Övriga bevarade konsertprogram: 7/11 1926 och 8/1 1928. I musikkårens ägo.

¹⁴⁹ Tidningsnotiser i Johan Holms klippbok. Uppgift om tidpunkterna för konserterna tagna ur musikkårens kassabok II

¹⁵⁰ Gunnar och Thure Holm. (april 1975)

¹⁵¹ Skrivelsen daterad 13/2 1925

¹⁵² Musikkårens protokollsbok 27/4 1925

det inga större inkomster, dels betraktades kantor Lindström som en konkurrent. Dock slutade några i Höganäs musikkår och övergick till orkesterföreningen. Orsaken lär ha varit att man var missnöjd med Örth och hans sätt att leda musikkåren.¹⁵³ Den tidigare nämnda av Johan Holm sammanställda klippboken innehåller bland annat en del recensioner av musikkårens framträdanden. Vid sin anmälan av den konsert där cellisten Renard medverkade menade recensenten om det inte var frågan om att ”stråkorkestern” skulle gå förbi Höganäs orkesterförening då det gällde spelskicklighet. Ett uttalande som ter sig något underligt eftersom ”stråkorkestern” måste ha varit betydligt mer sammantrimmad och rutinerad än orkesterföreningen.

Bleckmusiken låg inte alltid lika väl till hos kritikerna. Efter en välgörenhetskonsert tyckte signaturen ”Dickman” att bleckmusiken över lag var dålig och i synnerhet vid framförandet av Peterson-Bergers ”Vid Frösö kyrka”. Han tyckte vidare att man borde slå samman Höganäs musikkår och orkesterföreningen. I samband härmed höjdes ett flertal röster genom insändare i dagspressen för en sammanslagning av de två institutionerna.

Musikkåren fick inte bara kritik för sitt sätt att spela. En insändare i lokalpressen med överskrift ”Är det kapellmästare Örth som intager arbetare vid Höganäsbolaget?” beskrivs situationen på följande sätt: Bolaget hade tvingats avskeda ett tjugotal arbetare. Samtidigt anställdes en ny man, därför att han kunde blåsa trumpet och Örth behövde honom i musikkåren. Insändaren framhåller att det är principen som är tvivelaktig och frågar avslutningsvis om det inte vore bäst att alla arbetarna för säkerhets skull lärde sig blåsa trumpet.¹⁵⁴

En av de första rösterna för kommunal musikskola höjdes vid den här tiden. I en artikel av signaturen ”Gus” frågas det om inte kommunen i likhet med Höganäsbolaget kunde anställa en musiklärare, så att musikundervisningen blev fritt tillgänglig för alla i kommunen. Som argument framfördes att man ej fick vara med i Höganäs musikkår om man inte var anställd vid Höganäsbolaget och att man i orkesterföreningen krävde fullt utlärd musik.¹⁵⁵

4.2. Musikkårens 75-årsjubileum

År 1928 firade musikkåren sitt 75-årsjubileum, en händelse som gavs stor uppmärksamhet i pressen. Både Höganäs tidning och Höganäs Dagblad publicerade en historik över musikkåren.¹⁵⁶ Högtidligheten celebrerades med en jubileumskonsert i kommunalhuset (före detta Tivolihusets) stora sal söndagen den 29 april.

---

¹⁵³ Gunnar Holm

¹⁵⁴ Enligt insändaren behandlades problemet vid ett fackföreningsmöte. En genomgång av avd. 66:s protokollsböcker från de aktuella åren (1925–1933) visar åtminstone att frågans behandling inte blivit protokollförd.

¹⁵⁵ Johan Holms klippbok.

¹⁵⁶ Den 28/4 respektive 27/4 1928

Programmet upptog följande musikstycken:

Bleckmusik

Marsch ur operan Tannhäuser R Wagner

Strängmusik

Ouvertyr till Flotte Bursche Fr. von Suppé

Sång med orkesterackompanjemang. A) Lenz Eugen Hildach

B) Bön ur Faust Ch. Gounod

(Solist: Otto Persson)

Das Grab auf der Heide Wilh. Heise

Festmarsch, tillägnad kapten Åke Nordenfelt på 60-årsdagen Fanjunkare Persson¹⁵⁷

Bleckmusik

Ouvertyr till operan Egmont L. van Beethoven

Neu Wein, vals Joh. Strauss

Landkenning Edv. Grieg

Festmarsch, komponerad och tillägnad Höganäs musikkår i anledning av 75-årsdagen Hj. Norén

Enligt båda Höganästidningarna var salen till trängsel fylld av en välvillig publik som med livligt bifall belönade samtliga musikstycken. Båda tidningarna framhöll också den av fanjunkare Persson komponerade och vid konserten dirigerade marschen som konsertens höjdpunkt.

I samband med jubiléet fick kåren ett telegram från den tidigare omtalade musikkåren i Worcester, USA som framförde sina hälsningar och gratulationer. Avsändare var alltså tidigare medlemmar i Höganäs musikkår som vid strejken 1909 hade tvingats emigrera till USA.¹⁵⁸ Detta år ägde också ett annat av musikkåren mer bemärkta framträdande rum, nämligen i samband med den första Höganäsutställningen den 5–15 juli. Kåren spelade varje dag under utställningen.¹⁵⁹ Framträdandena har troligtvis ägt rum i samband med besök av gästande hantverksföreningar och andra delegationer.

---

¹⁵⁷ Fanjunkare Persson dirigerade själv marschen vid konserten

¹⁵⁸ Höganäs Tidning 30/4 1928

¹⁵⁹ Minnesskrift över utställningen utgiven av Mauritz Mandahl

4.3. "Holmarna" lämnar musikkåren

Redan 1925/1926 slutade, som tidigare nämnts, några medlemmar i musikkåren därför att man var missnöjd med Tage Örths sätt att leda kåren. Till de missnöjda hörde också samtliga musiker tillhörande släkten Holm. (9 stycken) Dessa ville dock ogärna lämna musikkåren.¹⁶⁰ Detta ledde så småningom till att det uppstod en schism mellan Örth och "Holmarna", vilket fick till resultat att dessa år 1931 avstängdes från musikkåren. Enligt Gunnar Holm ställde Örth om så att bolagspolisen kom och beslagtogs instrumenten som ju var Höganäsbolagets. Bakgrunden uppges vara att "Holmarna", som var godtemplare, ansåg att musikerna uppträdde alltför spritpåverkade vid kårens framträdande. Örth lär emellertid ha tagit de "berusades" parti. Vidare tyckte han att det var olyckligt att det ingick så många musiker av samma släkt i musikkåren.¹⁶¹

Strax efter bildade "Holmarna" en egen orkester, bestående av elva musiker, alla tillhörande släkten Holm. Några blev också medlemmar i orkesterföreningen.

4.4. Ekonomi

Musikkårens inkomster sjönk markant under den här perioden. Musikkårens årsinkomster enligt följande:

1926: 3665 kr	1931: 915 kr
1927: 2072 kr	1932: 892 kr
1928: 4700 kr	1933: 866 kr
1929: 1581 kr	1934: 959 kr
1930: 1014 kr	

De av bolaget 1924 beviljade anslaget på 500 kronor utgick under hela perioden, dock sänktes det 1931 till 400 kronor/år. Det kommunala anslaget på 1000 kronor/år utgick till och med 1925. Nytt kommunalt anslag fick man först 1929, då med 200 kronor/år. Om musikkåren sökt anslaget eller kommunen utdelat det på eget initiativ är inte känt.

I november 1925 antogs nya stadgar för Höganäs musikkår. (Se bilaga 1)

Som tidigare nämnts lämnade några musiker musikkåren 1925–1926. De begärde då ut sin andel av "stråkorkestern" vilket innebar en ökad ekonomisk belastning för de kvarvarande. Musikkåren fick i samband med detta av bolaget godkänt ett förslag (1926) om att överlämna "stråkorkestern" och dess tillhörigheter, såväl instrument som musikalier, till pensionskassan och ur denna erhålla 1000 kronor.¹⁶² Vidare beslutades att pensionskassan skulle svara för "stråkorkesterns" omkostnader.

Året efter, 1927, blev musikkåren anvisad en ny övningslokal. Den var belägen på Prins Carlsgatan 8 B, vid Gruvtorget.¹⁶³ Orsaken till att man flyttade från Tivolihuset kan ha varit att detta blev kommunalhus 1927.

---

¹⁶⁰ Thure Holm lämnade dock musikkåren 1925

¹⁶¹ Uppgifterna lämnade av Gunnar och Thure Holm (augusti 1974)

¹⁶² Musikkårens protokollsbok 1/11 1926

¹⁶³ Musikkårens protokollsbok 19/10 1927. Fastigheten ägdes av kommunen.

Med 30-talet kom ett kärvare ekonomiskt läge. Höganäsbolaget tvingades till besparingsåtgärder, i synnerhet åren 1932–1933, då bottenläget nåddes. Man införde fyradagars- och ibland tredagars arbetsvecka.¹⁶⁴ I detta dystra läge avskedade bolaget Örth (1/10 1933) och drog in allt ekonomiskt stöd utom det tidigare nämnda anslaget. Musikkåren höll ett sammanträde den 21/9 1933, där man tillsatte en kommitté att uppvakta bolaget med en önskan att få behålla ledaren.¹⁶⁵ Kåren ansökte även hos kommunen om ett anslag till att avlöna Örth. Båda ansökningarna fick avslag. Vid musikkårens sammanträde den 1/10 beslöts att avlöna ledaren med de anslag man redan hade.¹⁶⁶ Det tillsattes också en kommitté att samla in pengar på frivillighetens väg. Detta kan ej ha lyckats speciellt väl. Precis ett år senare, 1/10 1934, avskedades Tage Örth igen, denna gång av musikkåren.¹⁶⁷

5. En mellanperiod, 1934–1939

(dirigent: Hjalmar Norén, lärare Otto Engström)

Mellan åren 1934 och 1939 tvingades musikkåren att bedriva sin verksamhet utan någon anställd ledare. Som ledare verkade ett par medlemmar ur musikkåren, nämligen Hjalmar Norén som dirigent och Otto Engström som lärare för eleverna. Norén hade varit militärmusiker vid Wendes trängkår i Landskrona innan han 1907 fick anställning vid Höganäsbolaget.¹⁶⁸

5.1. Framträdanden

Musikkårens framträdanden under åren 1934–1939 är mycket få. I kassaboken finns ”idrottsplatsen” noterat ett flertal gånger. Dessa framträdanden ägde rum i samband med fotbollsmatcher. I övrigt fick man engagemang av typ musik vid hembygdsstämma, trädgårdsutställning, etc. Alla framträdandena ägde rum inom Höganäs. Onsdagskonserterna fortsatte i vanlig ordning, dock förlades en del till Sundstorget och Kommunalparken. Ett framträdande som höjer sig lite över de andra ägde rum i samband med att Höganäs fick stadsrättigheter. (1/1 1936) Musikkåren medverkade vid invigningsfesten på nyårsafton och framförde bland annat en marsch tillägnad staden Höganäs, ”Leve staden”, komponerad av kårens ledare Hj. Norén,¹⁶⁹

Från och med 1 januari 1938 upphörde förandet av protokoll och kassaböcker. Med anledning härav är större delen av musikkårens framträdanden under periodens sista år inte kända.¹⁷⁰

---

¹⁶⁴ Svensson, Einar. m a. a. sidan 51

¹⁶⁵ Musikkårens protokollsbok

¹⁶⁶ Musikkårens protokollsbok

¹⁶⁷ Musikkårens protokollsbok 21/9 1934

¹⁶⁸ Muntlig uppgift av fru Selma Norén (november 1973)

¹⁶⁹ Höganäs historia, klippsamling. Höganäs Stadsbibliotek

¹⁷⁰ Vid den här tidpunkten lade musikkåren grunden till de traditionella julkonserterna i Lerberget som pågår än i dag. (enligt före detta byfogden Edvin Svensson i Lerberget)

5.2. Ekonomi

I anslag hade musikkåren 500 kronor/år från Höganäsbolaget och 200 kronor/år från kommunen, vilket 1936 höjdes till 300 kronor/år. Under åren 1934–1937 lät man trycka programblad över onsdagskonserterna, i vilka företag och affärsrörelser erbjöds att mot en avgift (5 kronor) få annonsera.¹⁷¹ Inkomsten av dessa programblad uppgick till 133 kronor, 250 kronor, 615 kronor och 489 kronor. (1934–1937)

I programbladen uppmanades allmänheten att ge sitt stöd åt musikkåren ”i dess strävan att åt samhället bevara ett snart 100-årigt kulturarbete”. Vidare den affärsmässiga parollen ”Vid alla tillfällen står Höganäs musikkår till eders tjänst”. Musikkåren intog inte längre samma självklara position som tidigare i Höganäs, vilket framgår av den värdering som musikkåren lägger på sig själv såsom bärare av en kulturtradition. Ett synsätt som inte hade förekommit tidigare. År 1937 lyckades redaktören och riksdagsmannen Åke Olofsson vid ett möte med stadsfullmäktige utverka ett anslag åt musikkåren på 500 kronor.¹⁷² Anslaget kom att utgå från och med 1938. Vid mötet föreslog Olofsson också ett anslag till musikinstitutioner i ”denna splittrade form” inte i fortsättningen kommer att beviljas, utan i stället en större enhetlig inom musiklivet borde eftersträvas.¹⁷³ Det var alltså den gamla tanken om orkestrarnas sammanslagning som togs upp igen. Stadsfullmäktige biföll Olofssons förslag, men man lyckades inte samordna musiklivet.

Som tidigare nämnts upphörde kassabokföringen från och med den 1 januari 1938 och förändradet av protokoll ett år senare, vilket inte kom i gång igen förrän 1947 respektive 1946.

Vid musikkårens sammanträde den 15 februari 1938 meddelade ett flertal medlemmar att de inte längre var villiga att erlægga de stadgade 20 % av gaget till pensionskassan.¹⁷⁴ Man ville i stället upplösa och dela fonden. Då detta inte var allas mening utbröt en diskussion som fortsatte vid ett nytt möte den 22 februari. Att dela kassan innebar en del svårigheter eftersom kassan hade fått mottaga gåvor som inte gick att dela. Vid mötet tillsattes en kommitté som tillsammans med en representant för bolaget skulle diskutera igenom vad som borde göras.

Diskussionerna ledde till en upplösning av kassan. Vid ett sammanträde den 16/10 1938 med musikkårens medlemmar och bolagets kamrer Charles Andersson beslöts att ”upplösa såväl Musikkåren som Musikkårens Enskilda Pensionskassa”.¹⁷⁵ En rimlig tolkning av att man också lät upplösa musikkåren är att man från Höganäsbolagets sida ansåg musikkåren vara upplöst eftersom man i och med pensionskassans upplösning inte längre hade med musikkåren att göra. Musikkåren fortsatte med sin verksamhet, om än i mycket liten utsträckning. Om Höganäsbolaget fortsatte att betala ut det årliga anslaget på 500 kronor åren 1938–1947 är inte känt.

Enligt Gunnar Holm, som vid den här tiden inte var medlem i kåren, hände det inte så sällan att musikkåren under de sista åren av den här perioden kunde ställa upp med endast 5-6 musiker.¹⁷⁶ Detta förhållande synes ha varit anledningen till att Åke Olofsson tog kontakt med ”Holmarna” och förhörde sig om deras intresse för musikkåren om man genom anslag från

¹⁷¹ Programblad bevarade i musikkårens ägo

¹⁷² Mötet ägde rum den 17/11 1937. Transumt av protokollet i musikkårens ägo

¹⁷³ Otto Nilssons orkester och orkesterförening erhöll också anslag, 250 kronor vardera.

¹⁷⁴ Musikkårens protokollsbok

¹⁷⁵ Protokollet finns i Höganäsbolagets arkiv

¹⁷⁶ Muntlig uppgift. (augusti 1974)

kommunen anställde en ny ledare.¹⁷⁷ Då dessa förklarade sig intresserade erhöll musikkåren ett kommunalt anslag, som utgick från och med 1939 med 1500 kronor fram till 1947. År 1946 utbetalades dock 2500 kronor.¹⁷⁸ Som ledare anställdes 1939 Gösta Nordgren, musikdirektör vid Skånska husarregementet.¹⁷⁹

6. Från bleck- till harmonimusikkår. 1939–1948.

(dirigent: Gösta Nordgren)

Då Gösta Nordgren anställdes omändrades stämbesättningen från en bleckmusikkår till en harmonimusikkår, (janitschar) det vill säga, man införde träblåsinstrument i stämbesättningen. Denna omändring kom till stånd därför att man några år tidigare hade infört träblåsinstrument i Skånska husarregementets musikkårs stämbesättning.¹⁸⁰ I Höganäs musikkår hade det redan tidigare funnits träblåskunniga musiker, (i ”stråkorkestern”) men det hade inte funnits träblåsarstämmor i arrangemangen för bleckmusikkåren.

Från och med denna period var det inte längre ett krav att musikerna skulle vara anställda vid Höganäsbolaget.¹⁸¹

6.1. Framträdanden

Som tidigare nämnts var det ingen som förde kassa- och protokollsböcker under den här perioden, vilket gör det svårt att skildra verksamheten.¹⁸² Förutom onsdagskonserterna lär antalet spelningar varit mycket få. Dock gjorde musikkåren ett par uppmärksammade framträdanden. 1943 medverkade man i Edvard Persson-filmen ”Stinsen på Lyckås”. Edvard Perssons dirigent, Alvar Kraft, kontaktade musikkåren med en förfrågan om de ville ställa upp med en sextett och spela en av Kraft för just det tillfället komponerad ”Hemvärnsmarsch”. Anbudet accepterades.¹⁸³ Inspelningen ägde rum i Viken. I filmen marscherar musikkåren genom samhället iklädd hemvärnsuniform, och med Edvard Persson i spetsen.¹⁸⁴ Höganäs musikkår var nära att ikläda sig hemvärnsuniform en gång till. I slutet av 1945 fick musikkåren nämligen en förfrågan från Hemvärdet om man ville framträda som hemvärnsmusikkår.¹⁸⁵ I skrivelsen erinras om en överenskommelse som träffats cirka ett år tidigare mellan hemvärnsområdesbefälhavaren och musikkåren om bildandet av en hemvärnsmusikkår. Vidare påtalas hemvärdets

---

¹⁷⁷ Norén lär ha förlorat intresset för att vara ledare för musikkåren under periodens sista år. (Gunnar Holm, augusti 1974)

¹⁷⁸ Uppgift från Höganäs kommun (april 1975)

¹⁷⁹ Nordgren anställdes samtidigt som ledare för Bjuvs musikkår genom anslag från Bjuvs kommun.

¹⁸⁰ Muntlig uppgift av musikfanjunkare Herman Lindelöf (augusti 1974)

¹⁸¹ Vissa musiker tidigare i kårens historia som inte var anställda vid bolaget erhöll särskild dispens. Till exempel Thure Holm som slutade vid bolaget 1918 och i stället ägnade sig åt biografverksamhet. Dessa har dock varit mycket få.

¹⁸² På 1940-talet upphörde musikkåren med att medverka vid julottorna. I stället kom man årligen att blåsa in julen utanför kyrkan. En tradition som pågår än i dag.

¹⁸³ Muntlig uppgift av Karl-Olof Holm, medlem i musikkåren. (november 1974)

¹⁸⁴ Ett foto från filminspelningen finns i musikkårens ägo.

¹⁸⁵ Skrivelsen daterad den 28/12 1945, i musikkåren ägo.

stora betydelse trots krigsslutet. Skrivelsen fortsätter: ”Det är därför min stora förhoppning att ni alla medlemmar av Höganäs musikkår alltjämt förklarar eder villiga att genom eder anslutning till hemvärnet ge oss aktiva hemvärnsmän ett synnerligen stort moraliskt stöd i vårt fortsatta arbete”. Höganäs musikkår blev aldrig någon hemvärnsmusikkår. Däremot lät man sig engageras av Hemvärnet, bland annat till dess 10-årsjubileum, (omkring 1950) till vilket Thure Holm komponerade ”Höganäs-Väsby hemvärnsmarsch”.¹⁸⁶

Den 13 april 1947 gav musikkåren en konsert tillsammans med Bjuvs musikkår i Stadshuset (Tivolihuset). Man hoppades att detta initiativ skulle få fortsätta så att man på detta sätt skulle kunna befästa och stärka den nordvästskånska bruksmusiken.¹⁸⁷

Jämfört med tidigare perioder i kårens historia så spelade nu musikkåren en mycket undanskymd roll i Höganäs. Överhuvudtaget präglades den här perioden av en viss pessimism. Kårens allt-i-allo, Otto Persson, sade i en tidningsintervju: ”det är svårt att hålla musikintresset vid liv. För mig är tanken inte alldeles främmande att kåren en vacker dag får lägga upp”.¹⁸⁸ Otto Persson framhöll att det var jazzmusiken som lockade ”förmågorna”, men även från publikens sida märktes ett minskat intresse. Ett sätt att omändra förhållandena vore att bygga en musikpaviljong, menade Otto Persson, där kåren kunde konserterna en gång i veckan, vilket skulle verka stimulerande både för publik och musiker.

6.2. Gossorkestern.

Ur svårigheten att rekrytera ungdomar till musikkåren föddes tanken att kåren skulle starta en gossorkester. 1947 bildades en gossmusikkår med kulturnämnden som huvudman.¹⁸⁹ Orkesterns förste ledare var Otto Persson som också hade varit dess ivrigaste tillskyndare. Som instrumentallärare verkade medlemmar ur Höganäs musikkår.¹⁹⁰ Antalet gossmusikanter uppgick snart till ett tjugotal. Höganäs musikkår fick också ett visst ungdomligt tillskott. Men ”jazzmusiken” hade en större dragningskraft på både musiker och lyssnare, åtminstone bland den yngre generationen. Det var ju vid den här tiden som swingmusiken var som populärast i Sverige. Skivbolagen kunde erbjuda ett stort utbud av inspelningar med ”swingorkestrar”. (Goodman, Miller, etc.)

6.3. Ekonomi

Musikkåren erhöll ett kommunalt anslag under hela perioden på 1500 kronor /år, dock 2500 kronor år 1946.¹⁹¹ År 1947 (då kassabokföringen åter kommit i gång) gav Höganäsbolaget ett anslag på 400 kronor. Om detta anslag utgått under hela perioden är inte känt.

År 1946 valdes en styrelse inom musikkåren med resultat att bokföringen kom i gång igen.¹⁹² Överhuvudtaget under periodens sista år satsade man hårt på att bygga upp musikkåren igen. (gossorkestern, konserten med Bjuvs musikkår, etc.)

---

¹⁸⁶ Thure Holm (april 1975)

¹⁸⁷ Artikel i Brännpunkten nummer 3 1947 signerad H. Höganäsbolaget

¹⁸⁸ Troligtvis Höganäs Tidning omkring 1945. Klippet i musikkårens ägo.

¹⁸⁹ Odaterat klipp ur Nyheterna 1957, i musikkårens ägo.

¹⁹⁰ Muntlig uppgift av Lennart Holm, medlem i musikkåren. (augusti 1974).

¹⁹¹ Uppgift från Höganäs kommun (april 1975)

¹⁹² Otto Persson var inte den ende pessimisten. I en artikel i Metallarbetaren nr 18 1947 skrev Aron Hallenberg att: ”Hornmusiken fick dödsstöten västerifrån. Jazzen kom som en het prärievind eller kanske snarare som kvalmig dunst från den nya världens nattklubbar. Musiken i bruksamhällena har följt med tidens

År 1948 avgick Nordgren som ledare för Höganäs musikkår. Han efterträddes samma år av musikfanjunkare Herman Lindelöf, och med honom som ledare kom musikkåren att uppleva en ny glansfull tid.

7. En ny glanstid, 1948–1969

(dirigent: Herman Lindelöf)

Musikfanjunkare Herman Lindelöf övertog ledarskapet för Höganäs musikkår 1948. Han, liksom de tidigare dirigenterna, var militärmusiker vid Skånska husarregementet. Både dirigent och musiker var nu fast beslutna att arbeta kåren upp mot sin forna storhet, nu med helt andra förutsättningar, därom vittnar bland annat de många notinköpen man gjorde strax efter Lindelöfs tillträde. Dessutom hade man ju nyligen bildat den redan omnämnda gossorkestern. Kåren försökte också att rekrytera musiker på annat sätt. I ett fall tillsattes till och med en kommitté för att förhöra sig med bolaget om det kunde vara möjligt att ”få hit en klarinettist och anskaffa honom arbete”.¹⁹³

Höganäs musikkår har från och med nu definitivt övergått till att vara en ren amatörmusikkår, där det inte finns något personligt intresse av att tjäna pengar.

7.1. Framträdanden och musikkårens 100-årsjubileum

Eftersom kåren nu huvudsakligen finansierades genom anslag, hade kassaboken inte längre sin funktion som verksamhetsberättelse. Onsdagskonserterna under sommarhalvåret fortsatte under den här perioden, men till skillnad från tidigare ägde bara ett fåtal konserter rum på Gruvtorget. Större delen av konserterna förlades till olika platser i staden, bland annat till olika kommunala inrättningar som sjukhus och ålderdomshem.¹⁹⁴ År 1949 erhöll musikkåren ett anslag från Väsby kommun, i gengäld gav musikkåren konserter i Väsby, Lerberget och Strandbaden.¹⁹⁵ Musikkårens verksamhet kom alltså helt att inriktas på utomhuskonserter under sommarhalvåret. Vinterhalvåret kom nästan helt att ägnas åt repetitioner. Dock föreslog Lindelöf vid sitt tillträde att kåren också skulle ge några konserter på vintern. Man gav sammanlagt fyra konserter under vintern 1948–1949. Enligt Lindelöf var konserterna ganska välbesökta.¹⁹⁶ Intresset hos musikerna var emellertid inte så stort därför kom konserterna att upphöra så snart. Anledningen härtill kan ha varit att musikerna nu hade möjligheter att odla andra fritidsintressen och man helt enkel inte ville lägga ner arbete på att inöva musikprogram för inomhuskonserter.

Det var alltså onsdagskonserterna som utgjorde grundstommen i musikkårens framträdanden. Till dessa kom engagemang i samband med speciella händelser, till exempel vid den andra

---

växlingar och anpassat sig efter den moderna smakens krav. Men arvet från fäderna är ännu inte förbrukat. Det lever i den musikalitet som fordom likt ett källsprång bröt fram till människornas vederkvickelse och glädje. Under allt modernt, lösligt musikprål lever den kvar, äkta och förnäm. Det är denna musikkultur vi måste vårda och utveckla.”

¹⁹³ Musikkårens protokollsbok 22/9 1949

¹⁹⁴ Muntlig uppgift av Herman Lindelöf (augusti 1974)

¹⁹⁵ Lennart Holm (augusti 1974), Musikkårens kassabok II

¹⁹⁶ Muntlig uppgift (augusti 1974)

Höganäsutställningen den 5–15 juli 1951. Vid denna framträdde också gossorkestern under Otto Perssons ledning.¹⁹⁷

Musikkårens 100-årsjubileum

Sitt hundraårsjubileum firade musikkåren 1953. Jubileumskonserten ägde rum den 22 februari i Stadshuset. Programmet upptog följande musikstycke:¹⁹⁸

1) Italia, konsetmarsch	Sam Rydberg
2) Regina, ouvertyr	G. Rossini
3) Mia bella Napoli, vals	E. Ohlsen
4) I operettens värld, potpurri	C. G. Ellström
5) Chitarra Torero	F. Chiappo
6) Höganäs-Väsby hemvärnsmarsch	Th Holm

Nordvästra Skånes Tidning (23/2) påpekade i sin anmälan av konserten att några bänkrader stod tomma. Det gällde dock inte bara vid detta tillfälle utan även vid musikkårens framträdande i allmänhet. Otto Persson undrade hur man skulle kunna ta upp konkurrensen med jazz-orkestrarna. ”Förr spelade vi alltid dansmusik på större tillställningar i Höganäs och Kullabygden, men nu får vi nöja oss med sommarkonserterna”.¹⁹⁹ Otto Persson menade att även dessa förändrats. Tjugo år tidigare kunde det vara 1000-talet personer som gick i sju-dubbla led på trottoarerna. Men nu hade det blivit betydligt glesare.

Man lyckades dock hålla ihop gossorkestern och 1953 övertog Erik Götrik ledarskapet.²⁰⁰

Jubileumskonsertens program sändes också i radion.²⁰¹ (7 mars) Konserten, som spelades in i Helsingborgs konserthus, hade dock fått Reginaouvertüren utbytt mot ”Fehrbelliner Reitermarsch”.

Jubileumsåret lade man också grunden till traditionen som pågår än i dag, nämligen totemusiken på Bruksgatan på skyltsöndagen. Ett arrangemang av Bruksgatans intresseförening. Musikkåren konserterar på Bruksgatan, musikerna är utklädda till tomtar. En tillställning som är populär i synnerhet bland barnen eftersom musikkåren också delar ut julgotter.²⁰²

År 1955 spelade musikkåren för första gången från Himmelsfärdskyrkans torn (invid 1936) på Kristi Himmelsfärdsdag, vilket också blev till en tradition gällande än i dag.²⁰³ Enligt vad hittills är känt har musikkåren aldrig tidigare utfört dylik tornmusik, som ju är en tradition med rötter ända tillbaka i medeltiden. Kanske beroende på att bruksförsamlingens kyrka

---

¹⁹⁷ Programblad i Äldre Klippsamlingen del II, sid 382. Höganäs Stadsbibliotek

¹⁹⁸ Programblad i musikkåren ägo.

¹⁹⁹ Odaterat klipp u Skånska Socialdemokraten 1953. I musikkårens ägo

²⁰⁰ Gossmusikkårens verksamhet någon gång i början av 1960-talet. Dock fortsatte vissa kårmedlemmar att några år ge individuell undervisning åt gossarna efter det att orkestern upphört.

²⁰¹ Lennart Holm (oktober 1974)

²⁰² Lennart Holm (oktober 1974)

²⁰³ Nyheterna 20/5 1955

(invigd 1854) till en början saknade torn, och att det så småningom tillbyggda tornet troligtvis var för litet för att rymma en musikkår.

Ett av de framträdanden som ägnades mest uppmärksamhet under Lindelöfs dirigentperiod ägde rum den 27 november 1958. Musikkåren gav då en konsert tillsammans med Höganäs manskör, en konsert med ett mera konstmusikaliskt program. Musikkåren och manskören framträdde i varsin avdelning och tillsammans framförde man Niels W. Gades ”Morgensang” och E. Griegs ”Landkjenning”.²⁰⁴ Dagspressen ägnade konserten stor uppmärksamhet både före och efter.²⁰⁵ Konserten recenserades i positiva ordalag och man var överens om att avdelningen med kör och musikkår tillsammans var den mest intressanta. Emellertid svek publiken konserten och en av anledningarna var att den kände Osby-kyrkoherden Gunnar Rosendahl befann sig på annat håll i staden. Sommaren 1962 gav musikkåren en konsert på Sofiero för kung Gustav VI Adolf och drottning Louise. Bakgrunden här uppgavs vara att rektor Karl Samuelsson i Helsingborg i gamla papper hade funnit beskrivningar på de traditionella kungakonserterna som Höganäs musikkår gav under Oscar II:s tid.²⁰⁶ Vid en intervju (1974) omtalade Samuelsson att han inte hade fått kännedom om kungakonserterna genom ”gamla papper” utan han fått uppgiften av någon av ”Holmarna”, varefter han hade tagit kontakt med överståthållaren på Sofiero och lyckats få en ny konsert till stånd.²⁰⁷

Det framträdande som kom att utgöra kronan på Lindelöfs och musikkårens samarbete var evenemanget ”The Golden Days”, som ägde rum i Höganäs sommaren 1969. Initiativtagare var fritidsassistenten i Höganäs, Ingemar Halling, som när han fick reda på musikkårens höga ålder och den stora roll den spelat i Höganäs beslöt sig för att återuppliva den stämning som rådde i Höganäs när seklet var ungt. Man arrangerade alltså en Gruvtorgskonsert efter gammalt mönster.²⁰⁸ Allmänheten uppmanades att klä sig i sekelskifteskädrar. Dagstidningarna uppskattade antalet gammelklädda till ett par hundra.²⁰⁹ Hela tillställningen blev en stor succé, med omkring 5 000 deltagare, och man ville göra det till en tradition vilket det dock aldrig blev.

På hösten 1969 beslöt Herman Lindelöf att avgå som dirigent, efter att ha varit kårens ledare i 21 år.

7.2. Ekonomi

Höganäs musikkår finansierades huvudsakligen under den perioden genom ett anslag från Höganäs stad. Det uppgick 1948 till 1500 kronor/år och hade stigit till 6000 kronor/år. Man erhöll också ett anslag av Höganäsbolaget på 400 kronor/år, en nivå som det behöll perioden ut. Höganäsbolaget betalade dock ut extra anslag vid ett par tillfällen då musikkåren behövde göra större inköp, bland annat 200 kronor 1949 till notinköp och 1200 kronor 1959 till instrumentköp. 1960 gav staden ett extra anslag på 3000 kronor till inköp av nya uniformer.

---

²⁰⁴ Programblad från konserten i musikkårens ägo

²⁰⁵ Bland annat Nyheterna 22/11. Ytterligare klipp i musikkårens ägo

²⁰⁶ Helsingborgs Dagblad 12/6 1962

²⁰⁷ Muntlig uppgift (augusti 1974)

²⁰⁸ Lennart Holm (mars 1974)

²⁰⁹ Helsingborgs Dagblad 18/10 och NST 19/10 1969

1949 utbetalade Väsbykommun ett anslag på 300 kronor som 1951 steg till 500 kronor/år, en nivå som det behöll till och med 1956 då det upphörde, vilket berodde på att musikkåren ville få anslaget höjt, något som Väsby kommun inte ansåg sig ha råd till.²¹⁰ En för kåren ny finansieringsform var anordnandet av tombola på marknadsdagen (för första gången 1958), vilket kunde ge 600–700 kronor i årligt tillskott.²¹¹

1952 inträdde Höganäs musikkår i Riksförbundet Sveriges Amatörorkestrar (RSAO), bland annat av den anledningen att man slapp ifrån besväret att inbetala avgifter till STIM, vilket alltså förbundet ombesörjde för sina medlemmar genom ett speciellt avtal med STIM.

1954 uttalade musikkåren ett missnöje med sin övningslokal som ägdes av kommunen.²¹² Man ansåg den vara alltför förfallen, det till och med regnade in. Musikkåren skickade aldrig någon skrivelse till ägaren, utan man framförde sina klagomål muntligt genom bekantskapsvägen till någon i stadsfullmäktige.²¹³ Musikkårens klagomål gav dock inget resultat. Först 1965, då det gamla 1700-talshuset revs, blev musikkåren anvisad ny övningslokal, belägen vid Båtsmansgatan. Vid flyttningen förhörde sig muséet om det fanns några handlingar eller dylikt som kunde vara av musealt intresse, vilket musikkåren uppgav att det inte fanns.²¹⁴ Planerna till den tidigare omnämnda av musikkåren önskade musikpaviljongen framskred så långt att det bestämdes att den skulle ligga i stadsparken. En arkitekt kopplades in och ritningar färdigställdes. Paviljongen kom dock aldrig till uppförande. Ritningarna finns nu i musikkårens ägo.

1966 organiserade sig musikkåren som en studiecirkel inom ABF.²¹⁵ Handledararvodet som ABF utbetalade tillföll dirigenten. Lindelöf hade tidigare njöt sig med den symboliska arvodet 1000 kronor/år. (genom musikkårens anslag) Då fick han själv bekosta resorna mellan Helsingborg, där han var bosatt, och Höganäs.

8. Höganäs musikkår under de senaste åren, 1970–1974

(Dirigent: Curt Jonasson)

Den 1/1 tillträdde musikkårens nye dirigent Curt Jonasson. Han har militärmusikalisk bakgrund, dock inte vid Skånska husarregementet.

1970-talet är ett knappt till hälften skrivet blad i musikkårens historia. Det ser dock ut som att musikkåren ytterligare kommer att stärka sin position under decenniet. Inte minst bidragande är att det finns ett flertal ungdomar i musikkåren med ett stort intresse för blåsmusik och vidare ett till synes ökat publikt intresse för blåsmusikkårer.

---

²¹⁰ Lennart Holm (oktober 1974)

²¹¹ Musikkårens kassabok II

²¹² Musikkårens protokollsbok 14/1 1954

²¹³ Lennart Holm (april 1975)

²¹⁴ Uppgift från Höganäs museum (augusti 1974)

²¹⁵ Uppgift av Karl-Olof Holm (november 1974)

8.1. Framträdanden

I början av 1970-talet ökade musikkårens kontaktyta utåt ytterligare. Den 1/1 1971 uppgick kommunerna Brunnby och Jonstorp i Höganäs kommun, vilket fick till följd att ungefär hälften av sommarkonserterna är förlagda utanför Höganäs. (musikkårens sommarkonsalter se bilaga 2)

Vinterhalvåret ägnas nästan uteslutande åt repetitioner. Årligen återkommande framträdanden är ”tomtespelningen” på Bruksgatan, inblåsningen av julen vid kyrkan och julkonserten med dans kring granen i Lerberget.

8.2. Musikkårens 120-årsjubileum

1973 firade musikkåren sitt 120-årsjubileum. Man gav en jubileumskonsert i Folkparken den 25 mars. Programmet upptog följande musikstycken:²¹⁶

Hel kår	1. General Cederschiöld	Marsch	P. Grundström
Hel kår	2. Munchner Kindl	Vals	K. Komzak Jr
Hel kår	3. De två trumpetarna	Polka	H. P. Nielsen
Hel kår	4. Russiana	Potpurri	G. Martini
Hel kår	5. Cirkus Renz	Galopp	G. Peter
Hel kår	6. Bittersweet	Potpurri	N. Coward
Sextett	7. Wustenzug	Intermezzo	M. Oscheit
Sextett	8. Svenska valsen	Vals	Kösse – Lars
Hel kår	9. Flickan från Backafall	Meditation	Arr. C. Jonasson
Hel kår	10. Mary Poppins	Marsch	Arr. C. Jonasson
Hel kår	11. Dixieland Revel	Marsch	H. L. Walter
Hel kår	12. Militärparad	Marsch	Thure Holm

Den första avdelningen innehåller alltså en mer traditionell repertoar och den sista en modern. Den mellersta avdelningen skulle antagligen påminna om svunna tider. Just avvägningen mellan den traditionella och den moderna repertoaren är en viktig fråga inom musikkåren i dag, eftersom de äldre helst vill spela de ”gamla bitarna” och de yngre vill spela en nyare repertoar.

8.3. Ekonomi

Anslaget från Höganäs kommun utgick 1970 med 7000 kronor, det höjdes 1972 till 9000 kronor och 1974 till 11000 kronor. Anslaget från Höganäsbolaget höjdes 1970 från 400 kronor till 500 kronor.

Kårens tombolaverksamhet ger goda inkomster. (1974 drygt 4000 kronor.)

1970 tilldelades Höganäs musikkår ett kulturstipendium på 1000 kronor av Lions Club i Höganäs.²¹⁷

²¹⁶ Programblad i musikkårens ägo.

²¹⁷ Musikkårens kassabok II

Musikkårens övningslokal (en hel fastighet) upplåtes hyresfritt av kommunen. Kommunens revisor uttalade sig 1972 emot detta, eftersom det då hade fattats ett beslut på att inga hyressubventioner fick ges. Följden blev att musikkåren avkrävdes en månadshyra på 350 kronor. Samtidigt finns det en spekulant på fastigheten villig att betala 40000 kr för den. Musikkåren ställdes inför två alternativ antingen betala hyran eller köpa fastigheten, eftersom varken kommunen eller musikkåren kunde finna någon annan lämplig lokal. Båda alternativen var realistiska för kåren, och det såg under ett tag ut som om man skulle tvingas lägga ner musikkåren. Från kommunalt håll tyckte man det var orimligt att någon skulle få disponera ett helt hus gratis.²¹⁸

Den 19 december 1972 höll kommunstyrelsen ett sammanträde. Efter att ha konstaterat att ingen annan lokal fanns att erbjuda musikkåren beslöt man med hänsyn till Höganäs musikårs lokalbehov för närvarande ej försälja fastigheten.²¹⁹ Detta innebar att musikkåren fick behålla sin övningslokal på samma villkor som tidigare.

Ett av musikkårens största önskemål i dag är att det inrättas en kommunal musikskola i Höganäs. En sådan skulle kunna säkra nyrekryteringen till musikkåren, dels vore det inte otänkbart att (vilket skett på andra håll) musikkåren skulle kunna ingå i musikskolan så att alla kårmedlemmarna fick individuell undervisning och ensambelövning (exempelvis stämrepetitioner med bleckblåsare för sig och träblåsare för sig).

Redan på 1930-talet höjdes en röst för kommunal musikskola och frågan har sedan dess dykt upp ett flertal gånger.

I maj månad 1973 framlade rektor Arne Åkesson, Höganäs, en utredning om en kommunal musikskola på uppdrag av kommunstyrelsen. I utredningen ingår en skrivelse från musikkåren. I den framhåller man att för musikkårens fortsatta verksamhet och rekrytering är en kommunal musikskola av största betydelse. Vidare omtalas att någon undervisning inte bedrivs inom kåren på grund av bristande möjligheter och resurser.

Sedan denna utredning offentliggjorts har det inte hänt mera i fråga om kommunal musikskola i Höganäs.

Man får dock hoppas att musikkårens rekrytering av musiker kan säkras och att musikkåren får möjligheter att fungera som en levande musikinstitution och inte enbart betraktas som en bärare av ett ”drygt hundraårigt kulturarbete”.

---

²¹⁸ Före detta kommunalrådet Folke Nilsson, Höganäs, har verifierat uppgifterna som huvudsakligen är hämtade ur Arbetet 7/12 och Helsingborgs Dagblad 11/12 1972

²¹⁹ Kommunstyrelsen protokoll 19/12 1972

Avslutning

På 1850-talet lät Höganäs Stenkolsverks styresman, Jan Sjöcrona, genomföra ett reformprogram för att förbättra arbetarbefolkningens levnadsomständigheter. I detta program ingick också bildandet av en blåsmusikskola för ungdom 1853, troligtvis för att detta skulle leda till uppkomsten av en musikkår. Höganäsbolaget bestod instrument, musikalier och lärare. Som förste lärare utsågs Nils Tyboni, militärmusiker i Helsingborg. Redan påföljande år finns benämningen Höganäs Musik-Corps belagd. Dess första nu kända framträdande ägde rum vid invigningen av bruksförsamlingens kyrkogård 1854.

Under fanjunkare Nils Perssons ledarskap 1878–1925 kom musikkåren att uppleva sin verkliga storhetstid. Kåren åtog sig allt fler engagemang utanför bolagets regi, inte minst därför att musikerna såg en möjlighet att rejält dryga ut sin arbetslön från Höganäsbolaget.

Höganäs musikkårs numerär utökades till det dubbla, cirka 20 musiker. För att få möjlighet att hinna med alla engagemang delade man upp kåren i två ”sextetter”. Kåren i sin helhet framträdde enbart vid Gruvtorgskonserterna, som började ges på 1880-talet, och vissa andra engagemang av liknande slag. Gruvtorgskonserterna ägde rum varje onsdagskväll under sommarhalvåret, en tradition som lever än i dag, även om inte alla konserterna är förlagda till Gruvtorget.

Flitigast engagerad var kåren till danstillställningar av olika slag, främst i Tivolisalen och på olika krogar i Höganäs. Till övriga engagemang hörde framträdanden vid föreningsfester, utfärder, bröllop, begravningar, etc. Under 1890-talets senare hälft blev det vanligt att kåren fick engagemang även utanför Höganäs, till exempel i Helsingborg, Klippan, och Mölle. Under den här perioden hände det inte så sällan att musikerna fick fritt från sina arbeten vid Höganäsbolaget för att kunna åta sig vissa engagemang.

Musikerna kom att få en bättre ekonomisk ställning än övriga arbetare vid Höganäsbolaget. Detta tog sig uttryck bland annat i att musikerna oftast var bättre klädda än övriga och de kom att utgöra en grupp som den övriga befolkningen hade respekt för och såg upp till. Musikerna såg även till att trygga sin ekonomiska situation genom att bilda en pensionskassa till vilken 20 % av de inspelade gagen skulle inbetalas.

Omkring 1900 bildades Höganäs musikkårs så kallade stråkorkester, som egentligen var en salongsorkester. Där ingick nämligen både stråk- och blåsinstrument. Bakgrunden var att krogarna i Höganäs började engagera utifrån kommande salongsorkestrar. Det var troligtvis för att kunna ta upp konkurrensen som Höganäs musikkår bildade en ”stråkorkester”. Några av musikerna började förkovra sig på stråkinstrument och den ena av ”sextetterna” blev Höganäs musikkårs stråkorkester, vilken kom att svara för ungefär hälften av musikkårens engagemang.

År 1909 beslöt arbetarna vid Höganäsbolaget att delta i den riksomfattande storstrejken. Musikkåren spelade en stor roll som underhållare för de strejkande, vilket bland annat fick till följd att bolaget hotade med att ta tillbaka instrumenten om in musikerna återgick till arbetet. Kåren böjde sig för detta hot, ett beslut som får ses mot bakgrund av att över hälften av de strejkande vid den tidpunkten hade återgått och att strejkkassorna var i det närmaste tömda.

Efter att under fanjunkare Persson dirigenterperiod ha varit ett slags halvprofessionell musikkår började kåren från och med 1920 att gradvis övergå till en ren amatörmusikkår. Orsaken

härtill var bland annat att Höganäsbolaget förlorat sitt dominerande inflytande i Höganäs. Det var inte längre en så stor andel av befolkningen som var anställd vid bolaget. Vidare började musikutbudet bli större. Publiken var inte nöjd med att en och samma orkester svarade för musiken en hel säsong. Under den ekonomiska krisen i början av 1930-talet drog bolaget till slut in sitt stöd till musikkåren. (1933)

Musikkåren kom under de närmaste åren att arbeta under mycket små omständigheter. Man hade till exempel ingen anställd ledare utan ett par kårmedlemmar fick handha den sysslan.

År 1939 fick man genom kommunala anslag möjlighet att anställa en ny dirigent. Emellertid fick musikkåren stora svårigheter att rekrytera musiker. Först då Herman Lindelöf tillträdde som dirigent 1948, började musikkåren finna en väg upp ur den vågdal som den befunnit sig i de senaste tjugo åren. Strax innan hade musikkåren bildat en gossorkester med kulturnämnden som huvudman, vilket gav musikkåren ett värdefullt nytillskott av musiker. Höganäs musikkår finansieras sedan dess huvudsakligen genom kommunala anslag. En stor del av framträdandena äger rum vid kommunala inrättningar som sjukhem och ålderdomshem. Musikkåren är nu en amatörmusikkår där man inte är medlem för att tjäna pengar utan för att erhålla en angenäm fritidssysselsättning.

STADGAR
för
HÖGANÄS MUSIKKÅR

Kåren bildad 1853

Stadgarna antagna den 6 november år 1925

Ändamål §1

Höganäs musikkår har till ändamål att utföra musik för Höganäsverkens tjänstemän, förmän, arbetare och deras familjer samt – så långt anställningen vid bolaget det medgiver – även för andra, som därom anhåller.

Förmåner
från bo-
laget §2

Höganäs-Billesholms Aktiebolag avlönar musiklärare och lämnar kårens medlemmar fria musikinstrument och musikalier såsom hitills.

Ledare §3

Efter kårens hörande utser bolaget på ett år i sänder en särskild ledare av musikkåren. Alla anbud om utförande av musik och övriga kårens angelägenheter skola efter kårens hörande handläggas av ledaren, som då det gäller ekonomiska frågor av större räckvidd, därom har att rådgöra med och inhämta direktiv av bolagets platschef i Höganäs.

För att bli medlem av musikkåren eller för att bli antagen till musikelev vid densamma fordras:

- 1) att den sökande är anställd vid något av bolagets verk eller, då det gäller minderårig musikelev, att den sökandes målsman är anställd vid bolaget.
- 2) att den sökande är känd för ett nyktert och vårdat uppträdande
- 3) att den sökande har förutsättning att tillgodogöra sig den undervisning som lämnas av bolagets musiklärare
- 4) att den sökande ställer sig till efterrättelse de bestämmelser som finns intagna i dessa stadgar, och de beslut som bolagsledningen kan komma att fatta angående musikkåren.

Musikkåren utgöres av en äldre, en yngre och en elevavdelning.

Äldre avdelningen består av dem, som anses vara så försigkomna musiker, att de utan att skada kårens anseende kunna utföra konsertmusik och bättre dansmusik.

Yngre avdelningen består av försigkomna elever och av dem, som endast en kortare tid tillhört kåren.

Elevavdelningen består av nyantagna, oskolade musikelever.

På därom gjord ansökan eller på musiklärarens förslag beslutar musikkårens medlemmar om uppflyttning från lägre till högre avdelning. Nödvändig förutsättning för sådan uppflyttning är den sökandes eller föreslagnes kompetens.

Ordnings- föreskrifter

§6

Medlem av musikkåren skall vid alla tillfällen bemöda sig om att utföra bästa möjliga musik, alltid iakttaga ett nyktert och städat uppträdande, väl vårda och i snyggt och putsat skick hålla det musikinstrument som blivit honom tilldelat, vara aktsam om de noter och andra musikrekvisita, som finns i musikkårens bibliotek, se till att, för varje gång noter användas, dessa återställas på sin plats i biblioteket.

Övningar och konserter

§7

Medlemmar av musikkåren äro skyldiga att närvara vid de en gång i veckan återkommande musikövningarna och att delta i den undervisning som lämnas av bolagets musiklärare. Under sommarmånaderna skola de äldre och yngre avdelningarna delta i de konserter som anordnas en gång i veckan å Gruvtorget eller på annan plats, som framledes av bolaget kan komma att bestämmas.

Pension

§8

Beträffande pension hänvisas till Ordningsregler för musikkårens vid Höganäsverkens Enskilda Pensionskassa, stadfästa den 16 november 1905.

Påföljd vid brott mot stad- garna m.m.

§9

Medlem av musikkåren, som bryter mot dessa stadgar eller på annat sätt skadar musikkårens anseende, må, sedan kårens medlemmar lämnats tillfälle att yttra sig i ärendet, av platschefen suspenderas från kåren på längre eller kortare tid. Vid svårare förseelser skiljes medlem helt från kåren och förlorar sina rättigheter som kårmedlem. Den tid, under vilken kårmedlem varit suspenderad, räknas icke som tjänstgöringstid vid tjänsteårsberäkning för pensionsrätt.

Stadge- ändringar

§10

Förslag till ändring av dessa stadgar kan väckas av enskild medlem av musikkåren, men icke av elev, samt av Höganäs-Billesholms Aktiebolag. Stadgeändring skall för att bli giltig godkännas såväl av bolaget som av kårens äldre och avdelningar, varvid inom dessa senare kräves 2/3-majoritet för ändringsförslaget.

Förestående stadgar antagas och godkännas
för Höganäs musikkår

Otto Persson	Hj. Norén	Tage Svensson
S. Rosengren	Åke Holm	N. P. Bengtsson
Hugo Holm	Gunnar Holm	Karl Holm
Gustav Nilsson	Bertil Holm	Gösta Holm
Johan Holm	Henning Nilsson	Ernst Holm
Hugo Karlsson	N. Albin Johansson	Albert Johansson

för HÖGANÄS-BILLESOLM AKTIEBOLGET

Ragnar Blomquist

T I L L Ä G G
till
S T A D G A R
för
HÖGANÄS MUSIKKÅR

Kåren bildad år 1853

Stadgarna antagna den 6 november år 1925

Medlem må ej utan bolagets medgivande samtidigt tillhöra annan musikkår inom Höganäs eller medverka vid konserter, som gives av annan musikkår i Höganäs.

Förestående tillägg antages och godkännes

för HÖGANÄS MUSIKKÅR

Ernst Holm

S Rosengren

Gösta Holm

Hugo Holm

Åke Holm

Otto Persson

Tage Svensson

Johan Holm

N. P. Bengtsson

Gustav Nilsson

Karl Holm

Gunnar Holm

N. Albin Johansson

för HÖGANÄS-BILLES HOLMS AKTIEBOLAG

Ragnar Blomquist

TID OCH PALTS FÖR MUSIKKÅRENS SOMMARKONSERTER ÅR 1975

Torsd	1 maj	Kl. 07.00-09.15	Majrevelj genom Höganäs
Torsd	1 maj	Kl. 09.15-09.30	Medv vid Roddarnas säsonginvigning
Torsd	1 maj	Kl. 14.45-16.00	Medv vid demonstration, Höganäs
Sönd	4 maj	Kl. 14.00-15.30	Marschmusik Kullens fyr – Kullagården. Konsert- musik vid Kullagården
Onsd	7 maj	Kl. 14.00-15.15	Medv vid H M Carl XVI Gustafs besök i Höganäs
Onsd	7 maj	Kl. 18.30-19.30	Konsert: Köpmanstorget, Höganäs
Torsd	8 maj	Kl. 10.30-11.00	Koraler, Kyrktornet, Höganäs
Onsd	14 maj	Kl. 18.30-19.30	Konsert: Väsbyhemmet, Väsby
Onsd	21 maj	Kl. 18.30-19.30	Konsert: Gruvtorget, Höganäs
Torsd	29 maj	Kl. 18.30-19.30	Konsert: Björkhaga, Höganäs
Onsd	4 juni	Kl. 18.30-19.30	Konsert: F.d. stationsområdet, Strandbaden
Fred	6 juni	Kl. 18.30-20.00	Medv. vid Sv Flaggans Dag, Höganäs
Onsd	11 juni	Kl. 18.30-19.30	Konsert: F.d. kommunalhuset, Jonstorp
Lörd	14 juni		Medv. Vid Lions festligheter, Höganäs
Sönd	15 juni		Medv. Vid Lions festligheter, Höganäs
Onsd	18 juni	Kl. 18.30-19.30	Konsert: Bankhuset, Nyhamnsläge
Onsd	25 juni	Kl. 18.30-19.30	Konsert: Hamnen, Lerberget
Månd	30 juni	Kl. 18.30-19.30	Konsert: Hamnen, Arild
Onsd	2 juli	Kl. 18.30-19.30	Konsert: Hamnen, Mölle
Semester			
Månd	4 aug	Kl. 18.30-19.30	Konsert: Ljunghaga, Höganäs
Onsd	6 aug	Kl. 18.30-19.30	Konsert: Hamnen, Viken
Onsd	13 aug	Kl. 18.30-19.30	Konsert: Vidviken, Jonstorp, Farhult
Onsd	20 aug	Kl. 18.00-19.45	Konsert: Länssjukhemmet, Höganäs
Onsd	20 aug	Kl. 19.00-20.00	Konsert: Mentalsjukhemmet, Höganäs
Onsd	27 aug	Kl. 18.30-19.30	Konsert: Gruvtorget, Höganäs
Onsd	3 sept	Kl. 18.30-19.30	Konsert: Köpmanstorget, Höganäs

Event tillkommande engagemang efter förteckningens utskrivning.

.....
 .....

Vid otjänlig väderlek då konserterna måste inställas äger repetition rum på musiksalen med samling kl. 17.50. Repetition mellan kl. 18.00 – 20.00.

LITTERATUR- OCH KÄLLFÖRTECKNING

Höganäs musikkårs arkiv

Protokollsbok från kvartals- och årsmöten, 1916–1975

Kassaböcker, I 1891–1908, II 1908–1975

Stadgar för Höganäs musikkår antagna den 6/11 1925

Stadgar för Höganäs musikkårs enskilda pensionskassa 1905

Förteckning över personer i Höganäs musikkårs pensionskassa, 1908–1931

Förteckning över Höganäs musikkårs privata instrument och andra tillhörigheter, 1910–1931.

Sammandrag över Musikkårens kassakonto samt pensionskassans, 1908–1937

Bankbok utställd på Höganäs Musik-Corps år 1854 i Höganäs Stenkolsverksbank

Fotografiporträtt av kårens dirigenter, dirigentperiod angiven

Skrivelse från Höganäs orkesterförening, 13/2 1925

Skrivelse från Höganäs Hemvärnsområde, 28/12 1945

Program från Folkkonserterna i Tivolisalen den 1/1, 7/11 1926 och 8/1 1928

Program från jubileumskonserterna 1953 och 1973

Förteckning över musikkårens sommarkonserter 1975

(dessutom: kvittenser, vissa tidningsklipp, protokollsavskrifter, m.m.)

Tidnings- och tidsskriftmaterial

Helsingborgsposten 20/5 1854. Notis om invigningen i Höganäs bruksförsamlings kyrka och kyrkogård

Höganäs Tidning 29/5 1897. Notis om skolutfärd

Höganäs Tidning 2/5 7899. Art. om firandet av 1 maj i Höganäs

Höganäs Tidning 25/6, 12/11, 3/12, 10/12 1901. Notiser om Höganäs musikkårs stråkorkester

Höganäs Tidning 10/4 1902. Annons om folkkonsert

Höganäs Tidning 4/3 1907. Art. om invigningen av Eric Ruuth statyn av sign. O.A.E.

Skånska socialdemokraten 20/12 1907. Art. om Höganäs musikkår
Skånska socialdemokraten 22/1 1908. Art. om Folkparken, Höganäs
Skånska socialdemokraten 21/2 1925. Art. om strejken 1925 i Höganäs
Höganäs Dagblad 27/4 1928. Art. i samband med musikkårens 75-årsjub.
Höganäs Tidning 28/4 1928. Art. i samband med musikkårens 75-årsjub.
Höganäs tidning 30/4 1928 Art. ref. musikkårens 75-årsjubileum
Nekrolog över Nils Persson. Troligtvis Helsingborgs Dagblad omkr. 25/3 1939.
Klippet i musikkårens ägo
Nordvästra Skånes Tidning 23/2 1953. Anmälan av jubileumskonserten
Nyhetera 20/5 1955. "Musikkåren i Höganäs kyrktorn"
Nyhetera 22/11 1958. Art. om Höganäs musikkårs konsert tillsammans med
Höganäs manskör
Helsingborgs Dagblad 12/6 1962. Art. om Höganäs musikkårs konsert på Sofiero
Helsingborgs Dagblad 18/10 1969. Art. om "The Golden Days" i Höganäs
Nordvästra Skånes Tidning 19/10 1969. Art. om "The Golden Days"
Arbetet 7/12 1972. Art. om "hyresstriden"

Odaterade tidningsklipp

Art. om Tivolihuset. Äldre klippsamlingen del I, sid. 186. Höganäs stadsbibliotek.
Art. om invigningen av Ruuth-statyn. Äldre klippsamlingen del III, sid. 280
Art. om Höganäs Skyttesällskap, Äldre klippsamlingen del VIII, sid. 163
Notis om Trettendedagsspelet "Stjernevisan". Äldre klippsamlingen del I, sid 371
"Höganäs blev stad vid stilfull fest", Höganäs Historia (klippsamling) Höganäs
stadsbibliotek
"Höganäsbolagets arbetarutfärder" av ing. W. Örthenholm, Kullabygd 1948
"Litet om sång- och musikkivet i Höganäs under 1900-talets första hälft" av ing. W
Örthenholm, Kullabygd 1947

”När ekopolkan ekade i Kullaberg” av sign. H., Brännpunkten nr. 3 1947 utg. av Höganäsbolaget

”Hornmusiken fick dödsstöten västerifrån”, art. av Aron Hallenberg i Metallarbetaren nr. 18 1947

Klippbok sammanställd av Johan Holm. Holm var medlem i musikkåren från 1894 fram till omkr. 1930. På de flesta klippen anges inte tidning eller datum (finns hos Gunnar Holm, Höganäs)

Uppteckningsmaterial i Lunds universitets folklivsarkiv

Uppteckningens signum, sagesman och inlämningsår anges.

M 7467, Sven Peter Sjöberg (f. 1856) Inlämnad 1948

M 7469, Ivar Erlandsson (f. 1881) inlämnad 1941

M 7471, Ernst Holm (f. 1870) inlämnad 1941

M 7478, Gustav Lindström (f. 1877) inlämnad 1941

M 8267, Emil Jönsson (f. 1861) inlämnad 1942

M 8731, Nils Petter Olsson (f. ---) inlämnad 1942

M 8955, ”Några ord angående invigningen av Höganäs Bruksförsamlings kyrka den 7 maj 1854 av Otto Löf”. Inlämnat av Ivar Erlandsson, avskrift.

M 8957, Gustav Johansson (f. 1868) Inlämnad 1942

M 9023, Ernst Holm (f. 1870) Inlämnad 1943

M 9151, Ernst Holm (f. 1870) inlämnad 1943

Intervjuade personer (1973–1975)

Karl Bolinder

Thure Holm (f. 1898) medlem i musikkåren

Gunnar Holm (f. 1904) medlem i musikkåren

Karl-Olof Holm (f. 1913) medlem i musikkåren

Lennart Holm (f. 1928) medlem i musikkåren

Herman Lindelöf, musikkårens dirigent åren 1948-1969

Fru Selma Nilsson, maka till framlidne Hjalmar Norén, vilken var verksam i musikkåren 1909 - omkring 1943

Fru Selma Norén, maka till framlidne Hjalmar Norén, vilken var verksam i musikkåren 1907–1938

Thure Roslund, son till Hjalmar Roslund, vilken var verksam i musikkåren 1901-omkring 1930

Dessutom en hel rad personer till som inte stå som uppgiftslämnare i uppsatsen, men vars upplysningar varit till stor nytta.

Övrigt material

Stadgar för Höganäs musikkårs enskilda pensionskassa antagna 1890. Tillhör Åke Sjöberg, Skara

Höganäsbolagets revisionsberättelser 1853–1854. Höganäsbolagets arkiv

Höganäsbolagets styrelseprotokoll, 14/4 1879, 2/12 1885 och 5/4 1902

Protokoll från sammanträde mellan musikkåren och Höganäsbolaget ang. pensionskassans upplösning den 16/10 1938, Höganäsbolagets arkiv

Mantalsböcker, arb.nr. 1–670, 671–1381. Höganäsbolaget

Arkivet avd. 66 inom Sv. Arb. Förb., Höganäs, Mötesprotokoll från den 4/11 och 18/11 1905

Protokoll från strejkmötena under jan.-april 1925

Höganäs stadsfullmäktige protokoll 17/11 1937

Höganäs kommunstyrelses protokoll 19/12 1972

Födelse och dopböcker, Väsby församling, 1809–1837, C3, 1838–1854, C5. Landsarkivet i Lund

Musikalier skänkta av Dr. A. Honig, Tyskland, 1893. Höganäs museum

Programblad från Höganäsutställningen 5–15 juli 1951. Äldre klippsamlingen, del II, sid. 382. Höganäs stadsbibliotek

Bildarkivet, Höganäs Stadsbibliotek

Tryckt litteratur

Eriksson, O. S., Staden Höganäs, Höganäs 1936

Hallberg, Aug. E., En backstupojkes memoarer. Ulricehamn 1964

Holmquist, Å., Från signalgivning till regionmusik, Stockholm 1974

Minnesblad till Höganäs Stenkolsverk 100-årsjubileum 1897, samlade H. A. Meuller

Nyman, Nils, Samlade skrifter, Höganäs 1888

Pettersson, S., Höganäs Folkskola 1825–1925, Helsingborg 1925

Ramlösa Brunn, skrift tryckt hos Johan Jacobsson, Köpenhamn u.å. (ex. i Helsingborgs stadsbibliotek)

Ramlösa Hälsobrunn 1707–1907, Helsingborg 1907

Strand, S., Militärmusikern i svenskt musikliv, Stockholm 1974

Svensson, E., Från Nordenfelt till Gummesson, Helsingborg 1955

Svensson, N., Höganäs genom tiderna, Helsingborg 1934

Thulin, Samling av patronatsurkunder, avd. II sid. 113. Stockholm 1901